

Sv. Atanazije, naučitelj Crkve

ŽIVOT SV. SINKLETIKE

Sv. Atanazije, ***ŽIVOT SV. SINKLETIKE***

SYMPOSION
BIBLIOTEKA ASKETSKO - MISTIČNIH DJELA
KNJIGA LXXVIII

Urednik:

S. MARIJA OD PRESVETOGA SRCA
(Anka Petričević)

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK 271.9-05 Syncletica, sancta

ATHANASIUS sanctus

Život sv. Sinkletike : prvakinje Bogu posvećenih djevica / sv. Atanazije ; [s latinskog na hrvatski preveo Damjan Damjanović]. – Split: Symposion, 2001. - 96 str.; 20 cm. – (Symposion : biblioteka asketsko mističnih djela; knj. 78)

Prevedeno prema: Vita s. Syncleticae, virginis; izvornik na grč. jeziku. – Bibliografske bilješke uz pogovor. – Str. 89-93: Uz Atanazijevo djelo "Život sv. Sinkletike" / S. Marija od Presvetog Srca.

ISBN 953-6261-48-0

ISBN 953-6261-48-0

SV. ATANAZIJE, BISKUP ALEKSANDRIJSKI

NAUČITELJ CRKVE

ŽIVOT SV. SINKLETIKE

Prvakinje Bogu posvećenih djevica

SYMPOSION
Split, 2001.

Naslov latinskog izvornika:
S. ATHANASIO, VITA S. SYNCLETICAE, virginis,
ACTA SANCTORUM
Collegit, digessit, notis illustravit
IOANNES BOLLANDUS, S.J. theologus
Antverpiae, apud Ioannem Mevrsium
anno M. DC. XLIII - 1643

Na latinski s grčkog izvornika preveo:
David Colvillo

S latinskog na hrvatski preveo:
O. Damjan Damjanović, OFM (Zagreb, 1989.)

Lektor i korektor:
Mops

Naslovna stranica:
S. Marija od Presv. Srca:
Nastamba prvih monaha

Nadbiskupski Ordinarijat u Splitu, dne 21. ožujka 2001. godine, Br. 699/01, dozvolio je tiskanje. Generalni vikar:
Msgr. Josip dr. Delić

Izdaje i odgovara:
SAMOSTAN SV. KLARE-SPLIT,
Ul. sv. Klare 1A - 21000 SPLIT

Tisak:
»POLJICA« - Dugi Rat

PREVODITELJEV PREDGOVOR

Prije četiri godine sam*, hvala Gospodinu, od istoga pisca preveo Život sv. Antuna Pustinjaka, a sada evo našoj hrvatskoj čitalačkoj publici pružam ovu drugu hagiografiju pa tako naša hrvatska prijevodna hagiografska literatura po ovoj rijetkoj bilogiji postaje potpunijom i bogatijom.

Ono isto značenje što ga u Crkvi Kristovoj za redovnike ima sv. Antun Pustinjak, za bogato razgranjeno stablo Bogu posvećenih djevica ima sv. Sinkletika. Budući da Antun i Sinkletika u životu Crkve imaju jednako značenje, zato njihove dvije hagiografije predstavljaju svojevrsnu cjelinu pa u njima gledamo jedinstvenu b i l o g i j u.

* * *

Ime je sv. Sinkletike u Rimskom Martirologiju zabilježeno ovim riječima: "U Aleksandriji, 5. siječnja, spomendan sv. Sinkletike, čiji je životopis napisao sv. Atanazije."

Značajna je uvodna bilješka koja u prijevodu glasi: "Sinkletika potječe od slavnoga roda; bijaše vrlo imućna i Bogu posve odana. Jer bijaše imućna i vrlo odlična roda, a osim toga je bila i posve

* 1985.

odana Bogu, imala je brojne prosce. Ona se, međutim, svim svojim srcem predala službi Božjoj. Kad se odrekla svjetovnih briga i posve se predala bogoljubnu životu i pobožnosti, namjerila se na neprijatelja svoje duše prije nego što se oslobodila tjelesnih okova. Već se tada cijelim svojim bićem posvema usmjerila prema Bogu. Neprijatelj ljudskoga roda ju je potkraj života vrlo zlostavljao; poput velikoga Joba se morala sukobiti sa strahovitim udarcima, tijelo joj prekriše i iscrpiše bezbrojne rane. Preminula je u svojoj osamdesetoj godini."

Život sv. Sinkletike je napisao Veliki Atanazije, kao što svjedoči Nicefor u knj. VIII., u poglavlju 40. Nicefor piše: "Kao što u ovome spisu imaju svoj uzor žene tako u onome[1] imaju muškarci. Taj je Životopis nestao i to predstavlja velik gubitak za cijeli kršćanski svijet." Tako se tuži Baronije.

Ipak je napokon ovaj Životopis pronađen u Eskorijalu[2] u kraljevskoj knjižnici, a s grčkoga jezika preveo ga je na latinski Škot David Colvillo. U Životima Otaca (Vitae Patrum) navode se "apoftegmata" sv. Sinkletike.[3]

***

Kako sam pronašao Svetičin Životopis?

Prije nego što sam postao providnosnim suradnikom na području istraživanja i upoznavanja svetosti u sv. Crkvi koju nam Koncil II. vatikanski preporučuje s tolikim naglaskom, na koju nas potiče i poziva, prema postavljenom koncilskom načelu

[1] Život sv. Antuna Pustinjaka

[2] Dvorac (kraj Madrida) – samostan španjolskih kraljeva, sagrađen u XVI. st.

[3] A to je zapravo kraći izbor iz ovoga djela sv. Atanazija. Vidi moju bilješku na str. 79. (Op. ur.)

sam posegao za izvorima koji na najautentičniji način prikazuju svetost Crkve od njezina prvoga početka. Na taj sam se dragi posao dao otprilike prije kakvih petnaest godina, pošto sam se, zahvaljujući Gospodinu, oporavio od lakšeg moždanog udara. Najprije sam se dao na prevođenje izvornih djela naše franjevačke duhovnosti. Tako sam desetak godina proživio u našem divnom franjevačkom 13. stoljeću i proveo skoro sva najvažnija franciskanološka djela s latinskoga jezika na hrvatski. Svladavši glavninu toga velikoga posla što sam ga sam sebi zadao, osjetio sam potrebu da promijenim intelektualni ambijent. Vratio sam se svojoj prvoj, staroj ljubavi – čitanju i prevođenju "Otačkih života" (Vitae Patrum), a s posebnim sam zanimanjem čitao zbirku mudrih izreka egipatskih pustinjskih Otaca koje su nam sačuvane u velikom broju pod grčkim naslovom "Apophtegmatha". Taj sam svoj posao nazvao preseljenjem iz 13. u 4. stoljeće.

Čitajući tako i prevodeći "Apophtegmatha" (Mudre izreke), među pretežnim brojem muških imena starih egipatskih pustinjaka, namjerio sam se i na nekolicinu "apophthegmata" koje se rodiše u djevičanskim srcima i izrekoše ih djevičanska usta pustinjskih djevica, između kojih me je napose zainteresirala "amma" Sinkletika.

Kad sam pročitao i preveo sva "apophthegmatha" koja su se nalazila u sklopu mog izbora u njemačkom prijevodu, dao sam se na traženje podataka o životu sv. majke Sinkletike. U tom sam pothvatu bio dobre sreće; u prvoj staroj knjizi folio – formata za kojom sam posegnuo, bez teškoće sam odmah našao što sam tražio, životopis sv. Sinkletike, što ga je grčkim jezikom napisao sv. Atanazije,

biskup aleksandrijski, crkveni naučitelj. To epohalno djelo hagiografske literature ima naslov *Acta Sanctorum* a zasnovao ga je i počeo izdavati slavni isusovac Ivan Bollandus ; po njemu se ta znanstvena radna zajednica jednostavno običaje zvati Bollandisti.

Svrha je spomenutih dviju hagiografija prikazati prve početke i muškoga i ženskoga redovništva u Kristovoj Crkvi. Tako nam je uspjelo ostvariti ono što je Koncil II. vatikanski naglasio kao prijeku potrebu za uspješno provođenje "prilagođene obnove redovničkoga života". Oni koji su u tom pogledu krenuli drugim putem i koji su previdjeli toliko naglašenu okolnost "povratka na izvore", doživješe neuspjehe i pretrpješe teške gubitke. Mišljenja sam da je i ova "bilogija" sv. Atanazija za uspješno provođenje koncilske obnove nezaobilazna.

Brojni nazovi-obnovitelji redovničkoga života kako među redovnicima, tako i među redovnicama doživješe neželjene neuspjehe i pretrpješe teške gubitke, ali uza sve to ne odbaciše bolesnu težnju za pogibeljnim novotarijama; mnogo je toga porušeno a da prije toga nije ništa bolje sagrađeno. – Do sada stečena žalosna iskustva u mnogim zajednicama nisu pridonijela gotovo ništa spasonosnu ozdravljivanju. Redovi su nam prorijeđeni, a mnoge kuće ispražnjene, sablazni i svetogrđa još čekaju na čine naknade i zadovoljštine. To je jedan od razloga da posižemo za uzorima iz prvih kršćanskih stoljeća – iz starine.

* * *

Makedonija i Makedonci u povijesti svijeta i Crkve – Povijesna Makedonija nam je poznata iz dva izvora: iz opće povijesti i iz svetih knjiga Novoga zavjeta.

Kad sveti Atanazije piše da je sv. Sinkletika rođena u Makedoniji, po sebi je jasno da joj je ta davna i čuvena zemlja bila domovina i zavičaj. Zato se nećemo izraziti pogrešno, nazovemo li je Makedonkom, štoviše, nazovemo li je svetom Makedonkom.

U vrijeme njezina rođenja je antikna i biblijska Makedonija bila u sastavu velikoga rimskog imperija. Sv. Atanazije ne navodi ni njezina zavičaja ni rodnoga mjesta. Jednako tako ne spominje ni vrijeme, kad je rođena. Zato se moramo pomiriti s tom činjenicom i s manjim ili većim neraspoloženjem prihvatiti povijesnu prazninu što u velikoj svetici kršćanske starine ne možemo gledati svoju krvnu – rasnu sestru, jer ne bijaše slavenskoga podrijetla.

Za evangelizaciju Makedonije vrlo je značajno viđenje sv. Pavla što ga je imao, kad je stigao u maloazijski primorski grad Troadu. Sv. Luka je u Djelima apostolskim taj slučaj prikazao. Makedonija, koja se više puta spominje u sv. knjigama Novoga zavjeta, odigrala je značajnu ulogu u evangelizaciji Sredozemlja i u apostolskoj djelatnosti sv. Pavla i njegovih pomagača u govornom području klasičnoga grčkog jezika i grčke (helenske) kulture.

Na kraju knjige sam stavio izbor između "apoftegmata" koja su nam se sačuvala od sv. "amme"[4] Sinkletike[5], a zatim sam dodao kratak životopis prvomučenice sv. Tekle, koja je u najstarijim kršćanskim vremenima u Crkvi uživala najveći svetački ugled. Sv. Atanazije međutim sv. Sinkletici daje prednost pred sv. Teklom. Dodavanjem ovoga kratkog životopisa želim svratiti pažnju suvremenih bogoljubnih čitatelja na naše hrvatsko klasično hagiografsko djelo što ga je kajkavskim narječjem

---

4. majke

5. Zapravo od sv. Atanazija

napisao o. Hilarion Gasparotii, član Pavlinskoga reda, pod naslovom *Czvet Szveteh;* djelo je tiskano u Beču 1760.

U Zagrebu, 28. veljače 1989.

Prevoditelj.
(O. Damjan Damjanović)

PREDGOVOR

Hvale vrijedno je da se svi ljudi nastoje uputiti u dobre i korisne nauke i budu li ih u životu vjerno izvršavali, sigurno neće pretrpjeti nikakve štete. Često su naime mnoge korisne stvari sakrivene priprostima i neukima pa im zato duh otupljuje. Tako mnogo puta skupocjeni dragulji dospijevaju u ruke siromaha i neupućenih ljudi koji nisu nikada imali prilike da nešto saznaju o draguljima; zato ih ne cijene i odbacuju kao nešto beznačajno. Tako sam se i ja namjerio na ovaj skupocjeni biser. Promatrao sam ga poput priprostih i neupućenih ljudi; nisam u njemu vidio ništa značajno, jer sam samo promatrao njegov vanjski izgled. Priznajem da sam bio daleko od poznavanja vrijednosti dragulja. Kad sam, međutim, taj dragulj bolje upoznao, pričinilo mi se kao da se u meni razbuktala neka upravo nebeska ljubav koja me je poticala da pomnjivije promatram ono što sam najprije gledao samo tjelesnim očima. Taj napredak što sam ga iz dana u dan doživljavao, promatrajući taj biser očima duše, bodrio me je i poticao na posao.

2. A čemu da obrađujem bilo koga između onih za koje znam da žive a da se radije ne ubrojim među one koji do sada nisu ništa ni znali ni objavili o časnoj Sinkletici. Uvjeren sam da su jedva dostatne sve sposobnosti ljudske rječitosti da bi se,

kako treba, ispripovijedao njezin život. Kad bi se kakav vrli umnik prihvatio toga zadatka, pa makar bio ne znam kako rječit i ako bi izvrsno poznavao predmet, mišljenja sam da bi pred postavljenim ciljem sustao. – Kao što naime oni koji upornije pokušavaju ustrajati pod blistavim zrakama sunca tim više oštećuju svoj vid. Nije zato nikakvo čudo da oni koji pokušavaju najpomnjivije promatrati život i djela bl. Sinkletike od veličine njezine izvanredne osobnosti u svojoj duši doživljavaju neke vrsti vrtoglavicu i pomutnju.

3. Tako i ja prema svojoj neznatnoj sposobnosti pokušavam prema sačuvanim tragovima upotpuniti ono što sam površno saznao od suvremenika o njezinoj najranijoj mladosti i što sam izravno mogao crpsti iz poznatih činjenica. S tim sam se raspoloženjem dao na pisanje da bih samome sebi ugotovio duhovnu spasonosnu gozbu. Dolično prikazati njezina djela, ne predstavlja velik napor samo za mene nego i za svakoga drugog tko bi se odvažio na taj posao.

I. POGLAVLJE

PODRIJETLO I MLADOST

4. Sinkletika je potekla iz Makedonije. Kad su naime njezini roditelji čuli za veliku religioznost Aleksandrijaca, ostaviše svoj zavičaj i preseliše se u Aleksandriju koju je nekoć osnovao Aleksandar Makedonac. Kad su kratko vrijeme proboravili u Aleksandriji i kad su se uvjerili da je ondje sve još daleko veće od onoga što su čuli, počeše se ondje udomaćivati; nije ih osvajala ni velika napućenost ni ljepota grada, nego ih osvojiše: jedinstvenost vjere, iskrenost i ljubav. Aleksandrija im, kad se u njoj udomiše, postade drugim zavičajem.

5. Naša Sinkletika bijaše doduše ugledna, kako zbog plemenitosti krvi i podrijetla a također i zbog drugih pohvalnih vlastitosti nabožna života. – Imala je sestru i dva složna brata. Jedan je brat preminuo već na pragu dječačke dobi a drugi, kad mu je tekla dvadeset i peta godina života, kad ga roditelji odlučiše oženiti te su već i svadbeni stolovi bili po običaju prostrti i kad je već svadba imala započeti, pobjegao je, zamijenivši zemaljsku zaručnicu čistim društvom svetaca.

6. Dok se Sinkletika još nalazila u roditeljskom naručju i proživljavala svoje djetinjstvo, već je svoju dušu i svoje srce počela obogaćivati pravom

pobožnošću. Nije se samo brinula za tijelo, nego se daleko više brinula za dušu i u njoj je budno pratila sva gibanja.

7. Bijaše vrlo lijepa izgleda te su je mnogi, privlačeni bogatstvom i čestitošću roditelja a naročito njenom djevojačkom ljepotom, prosili. I roditelji su je ozbiljno poticali na udaju da bi tako sačuvali trajnost svoga roda. No, ona nije nikako htjela popustiti roditeljskim savjetima. Ostala je čvrsta u svojoj nakani. Dok je slušala ono što joj se govorilo o zemaljskoj udaji, u dubini svoje duše je razmišljala o nebeskoj svadbi. Prezrevši pružene ruke brojnih prosaca, Isusa Krista je izabrala da joj bude jedinim zaručnikom.

8. U Sinkletici valja promatrati vjernu učenicu bl. Tekle koja je hodila istim putovima. Obadvjema, naime, bijaše isti i jedini prosac Krist, jedan im bijaše provodič i djever, naime, sv. Pavao; bračnu im je postelju opjevao sam prorok – kralj David koji uz zvuke cimbala voli što slikovitije prikazati Bogu posvećene duše, te uz bubnjeve i desetostrune citare pjevati im birane pjesme.

Mojsijeva je sestra Marija vodila plesačice, pretpjevajući pjesan: "Zapjevajmo Gospodinu, jer se slavom proslavio!" (Izl 15, 1). Jelo je već također na stol postavljeno pred uzvanike i poziva ih: "Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin!" (Ps 33, 9).

Obadvije su, i Tekla i Sinkletika, na jednak način djevičanski odlikovane, jer "svi koji su god u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuše" (Gal 3, 27). Zato im obadvjema bijaše jednaka ljubav prema Kristu, jer istim mirazom bijahu obdarene. Zato su obadvije prema istom cilju težile. – Tekli je u dio palo svima dobro poznato mučeništvo po vatri, zvijerima i drugim mučilima. – Mišljenja sam da su isto tako dobro poznata preznojavanja i napori časne Sinkletike. Kako su obadvije imale istoga ljubljenoga Zaručnika, naime, Krista Gospodina, obadvije su imale i istog neprijatelja, naime, đavla. Smatram da su Tekline muke bile umjerenije, jer se neprijateljeva zloća očitovala samo na tijelu u vanjskim nasrtajima, a Sinkletika ih je proživljavala i u duši pa su zato bile žešće, jer je đavao borbu zametao i u Sinkletičinoj unutrašnjosti, služeći se opasnim mislima i predodžbama.

9. Skupocjene haljine nisu nikada zatravile Sinkletičine oči; sjaj i svjetlucanje dragulja nije nikada pomutilo njezina duha; čegrtaljke joj nisu nikada zaglušile uši; nikad joj ni grimiz, ni radosti ne mogoše poremetiti ravnotežu srca; ni zaklinjanja ni prijetnje rođaka kao što je ni roditeljske suze ne mogoše slomiti. Dijamantnom je čvrstoćom duha otklanjala vanjske podražaje osjetila od sviju izazovnih stvari i pred njima je na neki način zatvarala vrata svoga srca, razgovarajući o svemu s novim unutrašnjim Zaručnikom kojem je već pripadala i pjevala mu onu zanosnu pjesmu: "Dragi moj pripada meni, a ja njemu" (Pj 2,16). – A kad su joj pokušali približiti kužne razgovore i zlonamjerna časkanja, brižno se tom uklanjala i povlačila u unutrašnju samoću svoga srca. Kad bi se, međutim, zapodjela riječ o nečem spasonosnom ili kad bi joj se pružale duhovne pouke i poticaji, u svom ih je pamćenju često ponavljala, navraćajući svoje misli na njih i tako je osvježivala svoje srce.

10. A kad se radilo o tjelesnosti, nije zaboravljala na onaj spasonosni lijek što ga predstavljaju odricanje i samozataja. Voljela je taj lijek i često ga je primjenjivala. Uvijek je išla za

tim da se u svemu izjednači s ostalima, jer je odricanje smatrala čuvarom i temeljem sviju ostalih kreposti. Ako bi potreba gdjekada zahtijevala da nešto pojede izvan uobičajenog vremena, ne samo da ne bi ništa uzela nego se posve odricala i uključila bi se među one koje ne bi jele. Zato joj lice bijaše bljedoliko a tjelesna težina smanjena. Dok naime vene tjelesna snaga, potrebno je promijeniti ono što je pokreće, a to je prehrana. Kojima se, naime, pruža hrana tečna i obilna, njihove tjelesne snage bujaju i cvatu, a kojima se hrana uskraćuje, postaju mršave i slabašne. Ovo što kažem potvrđuju bolesnici. Tako je bl. Sinkletika uspjela da tjelesno bude slabašna a duhom jaka. Postupala je sa svojim tijelom onako kao što je napisao Apostol: "Što naš vanjski čovjek više slabi to se onaj unutrašnji većma obnavlja" (usp. 2 Kor 4, 16). Kad se trapila, činila je to potajno da bi to drugima bilo sakriveno.

II. POGLAVLJE

DIČAN POČETAK BOGU POSVEĆENA ŽIVOTA

11. Pošto joj umriješe roditelji, po nadahnuću je Duha Svetoga i na poticaj Božje milosti ostavila roditeljski dom, uzevši sa sobom jedinu sestru, na koju su već mladići upravljali svoje poglede, i obadvije se povukoše zajedno u jednu napuštenu grobnicu nedaleko od grada. – Rasprodavši sav imetak što im ga ostaviše roditelji, dobivenu svotu novaca odmah razdijeliše siromasima. Nakon toga je pozvala nekoga časnog starca poodmakle dobi i zatražila da joj ošiša kosu. Onda se za taj čin prvi put reklo da je odbacila cijeli "kosmos", a to

znači: svijet i sav ures. U to je doba, naime, bilo uobičajeno da žene svoju kosu nazivaju "kosmon" a kad bi je dale ošišati i kad bi je odbacile, reklo bi se da je odbacila "svijet i nakit". To je šišanje kose simbolički označivalo čistoću duše i da je oslobođena od svega suvišnoga te je istom tada postala vrijednom da se nazove djevicom.

12. Kad je sva svoja dobra razdijelila siromasima, pripovijeda se, da je rekla ove riječi: "Dobila sam dičan naziv. Ništa nemam što bih kao uzdarje uzvratila onome koji me je obdario i odlikovao tim divnim nadimkom. Budući da smrtnici ovoga svijeta za posve nevrijedne stvari potroše sav svoj imetak da bi stekli kakvu bezvrijednu stvar, koliko onda daleko više priliči da svoje tijelo sa svojim prividnim dobrima posvetimo Bogu! Ali čemu spominjati materijalna dobra ili tijelo, kad je ionako sve Božje prema riječima Sv. pisma: "Gospodnja je zemlja i sve na njoj!" (Ps 23, 1). – Tako je tim riječima prigrlila i poniznost pa ću s Apostolom reći: izabrala je spokoj samotničkoga života.

13. Već je i prije, u roditeljskoj kući, bila vična podnositi napore a sada je, kad je uvedena u arenu (borilište), pokazala divan napredak u krepostima. Koje god naime pristupaju tom otajstvu nepromišljeno, ne odvagnuvši stvar kako treba, u svojoj odluci posustanu, jer nisu prije razmislile o pojedinostima koje taj pothvat predstavljaju. Zato oni koji namjeravaju krenuti na neko putovanje najprije se pobrinu za poputninu; tako se i bl. Sinkletika u prethodnom odsjeku života pripravila i osigurala neke vrsti poputninom pa je tako neustrašivo krenula putem prema vječnosti. – Sve je naime već prije odbacila što treba učiniti na početku neke izgradnje: sagradila je najprije vrlo čvrstu utvrdu. Uzme li se u obzir način izgradnje, kuća se

gradi iz građevnoga tvoriva i različitih vanjskih stvari, ali je Sinkletika postupila drugačije nego što to običaju činiti graditelji. Ona je svoje građevno tvorivo očistila od vanjskih pridavaka a da prije toga nije sebe lišila svega izvana. Svoja je materijalna dobra, naime, razdijelila siromasima; odbacila je svaku kivnost, sjećanje na nepravde, srdžbu, zavist i častohleplje pa je sagradila kuću na stijeni. Ta je divna kuća neke vrsti utvrda koju neće nikada moći oboriti nikoja oluja.

14. Čemu još više o tome govoriti? Već je odmah u početku svoga Bogu posvećena života bila ispred onih koje su već smatrane ustaljenima u samotničkom načinu života. Kao što se dječaci, nadareni većom umnom sposobnošću, dok se još pod vodstvom učitelja nalaze u počecima svoje izobrazbe, u igri natječu s naprednijima i s onima koji su od njih stariji, tako je i bl. Sinkletika, plamteći od duhovne gorljivosti, sve ostale pretjecala u askezi.

15. Napose je pazila da se njezina dobra djela ne bi razglašavala i tako postala poznata ostalima koje su zajedno s njom provodile Bogu posvećen život. Ne bih time htio reći da je u prvom redu nastojala sve to prikrivati samo zato da bi ostalo nepoznato drugima, nego joj je daleko više bilo stalo do toga da bi ona sama ostala nepoznata. Nije to činila ni poradi natjecanja ni poradi zavisti. Uvijek je, naime, pamtila onu Gospodinovu riječ: "Ako što učini tvoja desnica, nek to ne zna ljevica!" (Mt 6, 3). Zato je sve što se odnosilo na samotnički njezin život radila skrivečki.

16. Od prve mladosti pa sve tamo do odmakle dobi nije samo izbjegavala svaki saobraćaj s muškim osobama, nego je vrlo često izbjegavala i susrete sa ženskim osobama. Postupala je tako iz dva razloga; da joj to, naime, ne bi previše pribavljalo slavu zbog njezina stroga asketskoga života ili da se ne bi gdjekada rastresala zbog različitih tjelesnih potreba.

17. Tako je, dakle, budno pazila na one prve tjelesne porive i nije im dopuštala da ih tjelesne strasti razvlače. Kao što voćke treba kljaštriti i s njih uklanjati suhe grane koje ne donose roda, tako se i Sinkletika neprestano trsila da pomoću postova i molitava donosi duhovne plodove, podjarmljujući tako neuredne težnje podnošenjem različitih napora.

18. Bila je zadovoljna ne samo običnim kruhom i jednostavnom hranom, nego i s malo vode. Stoga je, kadgod je protivnik navijestio rat, najprije Boga pozvala u pomoć: pa nimalo zadovoljna čak ni običnim jelom, za čije spremanje je potrebno samo malo vještine, sama je sebe trapila, nastojeći se odricati svega što donosi ugodnost. Jela je i kruh od mekinja, često je pila vodu, i spavala na podu. A kad bi pakleni protivnik pokušao žestoko navaliti, služila bi se istim oružjem: Uz molitvu, satkanu vjerom, ufanjem i ljubavlju, imala je zaštitnu kacigu (usp. Ef 6, 17; 1 Sol 5,8). Vjerom je upravljala svojom zajednicom: a također i milostinjom, iako ne primljenom, ali barem željenom. Ovim oružjem nadvladala je neprijatelja.

19. Ipak je tu oštrinu svoga vojevanja ublaživala i samu bi sebe gdjekada pridizala da joj udovi ne bi brzo smalaksali. A to bijaše znak pobjede. Kad bi otkazalo oružje, kakvu bi nadu u uspješnu borbu mogao imati i najiskusniji vojnik? Tko god, naime, pretjeranim i nerazboritim postom sam sebe oslabljuje, samom sebi nanosi poraz i sebe upropašćuje, kao da to čini na neprijateljevu molbu.

Sinkletika ne bijaše takva; ona je sve poduzimala ozbiljno i razborito. Neprijatelje je hrabro i uspješno suzbijala molitvom i duhovnom trapnjom srca. Međutim je ipak vodila brigu i o svom tijelu, ukoliko je bilo potrebno da sačuva pouzdanost i sigurnost lađice. Pišem slikovito. Kao što mornari, kad navali oluja i kad se more uzburka, ne misle na jelo, nego se samo svim snagama naprežu da bi svladali pogibao s kojom se nenadano suočiše. I kad umaknu pogibelji pa steknu pravo na povratak, pričinja im se kao da na neki način počinju nanovo živjeti. Istom nakon svega toga stanu udovoljavati potrebama naravi i počnu se brinuti za novi život pazeći da ne bi cijelo vrijeme mučno utrošili na divlju okrutnost mora. Učini li im se da im je prestao napor, jer se more malo primirilo, ipak se nikada ne prepuštaju posvemašnjoj nebrizi niti se predaju duboku snu, jer su im na pameti prijašnja iskustva te se pribojavaju budućih. Premda se jedna oluja stišala, more je i nadalje ostalo more. Pa makar je sretno prošla i druga oluja, ipak je već u stanju pripravnosti i treća. Prošlo je doduše ono što se dogodilo i već je sve to daleko, ipak je ostalo ono što je prouzročilo pogibao.

Isto tako stvar stoji i s onim što se upravo sada zbiva. Iako je, naime, duh požude nadvladan, njegov uzročnik ipak nije daleko. Zato treba neprestano moliti kako bismo prevladali ovo varljivo more i ljutu zloću ovoga života. – Svetica je vrlo dobro poznavala sadašnje oluje života i njegove pogibeljne vrtloge. Zato je pažljivo i brižno upravljala brod pobožnošću i pouzdanjem u Boga. Pošto se, naime, učvrstila čvrstim sidrom vjere u Gospodina, neoštećen je brod kroz nemirno more dovela u spasonosnu luku života.

20. Jer je, dakle, njezin apostolski način života bio osiguran i utvrđen vjerom i siromaštvom i jer je odsijevao ljubavlju i poniznošću, u sebi je doista ostvarila spasonosnu riječ Sv. pisma: "Nogom ćeš gaziti lava i ljuticu, zgazit ćeš laviće i zmiju" (Ps 90, 13). Ipak je napose neprestano imala na pameti riječ sv. Evanđelja: "Dobro, valjani i vjerni slugo, bio si vjeran u malom, zato ću te postaviti nad velikim" (Mt 24, 21). Premda se te riječi odnose na darove, ipak ih ovdje treba primijeniti na sadašnjost, kao da je rečeno: Jer si izvojevala materijalnu pobjedu, učinit ću da pod mojom zaštitom pobjednički trofej podigneš nad nematerijalnim i duhovnim neprijateljem da bi snagu vjere upoznala "vrhovništva i vlasti što ih spominje moj sluga Pavao (usp. Kol 2, 15). Pobijedila si neprijateljske snage a suprotstavljat ćeš se još većima.

III. POGLAVLJE

SINKLETIKA POUČAVA DJEVICE

21. Uklanjajući se tako pred svjetinom, izvršavala je dobra djela, a kako je prolazilo vrijeme i cvjetale kreposti, miomiris se njezinih hvalevrijednih napora proširio i prispio do mnogih, kako je rečeno u Evanđelju: "Ništa nije skriveno što se neće otkriti" (Mt 20, 26). Bog pozna one koji ga ljube i širi njihov dobar glas da bude na poboljšanje i korist onih koji to slušaju.

Tako su u ono vrijeme na Božji poticaj počele mnoge djevice dolaziti k njoj i s njom su vodile razgovore na svoju duhovnu izgradnju. Sve više i više su dolazile sa svih strana sa željom da bi

duhovno napredovale i iz njezinih uputa i pouka crple duhovnu korist. Za vrijeme uobičajenih razgovora su joj postavljale pitanja: Kako se može spasiti duša? – Ona je najprije duboko uzdahnula, a zatim bi proplakala. Nakon toga bi se sabrala pa se činilo kao da odgovara pomoću suza a iza toga bi zašutjela. Slušateljice su je salijetale i upravo su je silile da im govori o Božjim uzvišenim djelima. Bile su zadivljene i ganute prizorom te su je opetovano nukale da im govori. Nakon oduže šutnje bi poluglasno, kao da je prisiljena i pobijeđena, izgovorila svetopisamske riječi: "Nemoj pljačkati siromaha zato što je siromah" (Izr 22, 22). Slušateljice su radosno slušale te riječi, ali su kao medom i medenim saćem nasićene nastavile pitati i naizmjence su joj dozivale u pamet riječi Sv. pisma: "Besplatno primiste, besplatno dajte!" (Mt 10, 8); pazi da ne zakopaš svoj talent da ne bi morala ispaštati zasluženu kaznu poput onoga sluge" (usp. Mt 25, 30). Na to će im ona: "Zašto tako uzvišeno osjećate za grešnicu, kao da nisam nikada ništa učinila ili rekla s obzirom na to? Svi imamo zajedničkog Učitelja – Gospodina Isusa Krista, iz istih izvora crpimo duhovne napitke, hranimo se istim duhovnim mlijekom iz istih grudi, naime, iz Staroga i Novoga zavjeta." Slušateljice na to uzvratiše: "Znale smo da nam je jedan te isti odgojitelj – Sv. pismo i da imamo istog Učitelja, ali nas ti neprestanom brigom i nastojanjem predvodiš svojim krepostima. One koje su u stanju i posjedovanju kreposti neka kao uglednije pružaju duhovne pouke nama još neupućenima. To nam pružaj, jer nam je tako naredio naš zajednički Učitelj."

Kad je blaženica to čula, ponovno je počela lijevati suze poput nejačadi, kad plaču za majčinim

grudima. One je, međutim, obasuše novim pitanjima i molile su je da prestane plakati. Kad je prestala plakati i kad je ponovno nastala šutnja, nanovo je počeše poticati i zaklinjati da progovori. Ganuta samilošću, znala je što će im govoriti i da neće ići za tim da bi sebi pribavila hvalu, nego je samo išla za tim da im njezine pouke budu korisne.

Počela je govoriti ovako: "Poslušajte me! Svima nam je doduše poznato kako se možemo spasiti, ali zbog svoje nebrige iznemažemo. Prije svega treba da opslužujemo one Gospodinove zapovijedi koje su nam po Božjoj milosti objavljene: " Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem, a bližnjega kao samoga sebe; u njima se nalazi počelo i temelj Zakona i u njima je sakriveno savršenstvo i punina milosti. Ta je rečenica doduše kratka i izražena s malo riječi, ali je u njima velika snaga i zato je neizmjerna. O tom ovisi sve što se odnosi na spasenje duše. To svjedoči i slavni Pavao, kad piše da je svrha te zapovijedi ljubav (usp. 1 Tim 1, 5). Zato sve ono što ljudi mogu reći korisno, dolazi po milosti Duha Svetoga. Iz ljubavi proistječe sve i u njoj sve svršava. Zato je naše spasenje, poput ljubavi, dvostruko.

23. Tome još treba dodati i ovo: Što god proizlazi iz ljubavi, pomaže nam da bismo shvatili što znači ono "čeznuti za onim većim" (usp. 1 Kor 12, 31). – No, slušateljice bijahu u nedoumici s obzirom na ono što im je kazala pa su joj zato iznova postavljale pitanja. Zatim im je rekla: " Nije li vam poznata ona evanđeoska usporedba o sijaču, o stostrukom, o šezdeseterostrukom i trideseterostrukom urodu (usp. Mt 13, 23). – Između stotine drugih smo mi zavjetovale djevičanstvo; one koje su suzdržljive ubrajaju se među onih šezdeset;

koje su umjerene, odabrane su između trideset drugih. Hvalevrijedno je i lijepo između trideset prijeći među onih šezdeset, ali se s višega srozati na niže nije bez opasnosti. Tko se naime jednom počne naginjati prema onome što je lošije i manje savršeno, taj se neće zaustaviti ni na najnižem nego će se strovaliti u ponor propasti. – Neke su zato između nas koje opslužujemo djevičanstvo zbog neispravna prosuđivanja lišene sposobnosti ispravnoga vrednovanja pa postadoše kolebljive i traže izgovor za svoje griješenje. One same sebi ili radije đavlu govore: Čemu da živimo razumno, radije ćemo živjeti ludo, ili: budemo li živjele umjereno i suzdržljivo, iako smo bile počašćene time što smo bile uključene među onih trideset, kakva šteta: Ta sve su naše stare žene posvećivale se djeci. Znajte da je to poticaj i nukanje đavlovo. Svaka ona koja s višega pada na niže neprijateljeva je žrtva, nju đavao strovaljuje u ponor. Kao što se vojnik smatra bjeguncem i kukavicom zato što iz bojnog reda bježi pa ne zavređuje da mu se oprosti što se prebacio među manje brojne vojnike, nego ga izvode da bude kažnjen što je bježao. Treba, kao što sam kazala, da na sličan način između malobrojnih prijeđemo k brojnijima, a to je ono što naučava Apostol kad piše: "Što je za mnom zaboravljam, a za onim što je preda mnom posižem, k cilju hitim, k nagradi višnjega poziva Božjeg u Isusu Kristu. Koji smo god zreli, ovako mislimo!" (Fil 3, 13-14). Zato treba da one koje su dobile stotinu (talenata) s njima rade i da ne postavljaju nikakva ograničenja s obzirom na broj, jer je rečeno: "Sluge smo beskorisne!" (Lk 17, 10). Učinile smo ono što smo morale učiniti."

IV. POGLAVLJE

Druge upute za čuvanje čistoće

24. Potrebno je da mi koje smo prihvatile djevičanski način života iznad svega obdržavamo umjerenost koja je u velikoj cijeni i kod svjetovnjaka, ali je oni miješaju s nerazboritošću pa je to jedna vrst besramnosti, jer griješe svim osjetilima: Očima gledaju nepristojno, smiju se razuzdano. A mi prije svega ostaloga to odbacujemo; prianjamo uz kreposti i od očiju otklanjamo svekoliko isprazno maštanje. Tako kaže i Sv. pismo: "Nek tvoje oči gledaju u lice i neka ti je pogled uvijek prav!" (Izr 4,25). – Obuzdavajmo svoj jezik od takvih grijeha. Ružno je da to udo, koje je stvoreno za hvalu Božju, izgovara neuljudne, prostačke riječi. Ali ne samo da se te riječi ne smiju izgovarati, nego ih se ne smije ni slušati.

25. To možemo obdržavati samo onda, ako prečesto ne izlazimo u javnost. Lopovi kradomice ulaze kroz osjetila u naše duše i protiv naše volje. Kako neće kuća iznutra biti čađava, ako u nju ulazi dim izvana, kad su vrata otvorena? Zato je prijeko potrebno da izbjegavamo izlaženja u javnost. Ako nam je odvratno i teško vidjeti roditelje gole, a koliko li je štetnije na ulicama promatrati druge, kad su nečedno obučeni pa ako osim toga još i ružno govore? Iz toga većinom nastaju ružna i štetna maštanja.

26. Ako smo i kod kuće suzdržljive, pogotovo ne smijemo biti posve bezbrižne, kad smo među ljudima, nego uvijek moramo nad sobom bdjeti. U Sv. pismu stoji napisano: "Bdijte; što više duh učvrstimo u umjerenosti, bit ćemo napadani žešćim

mislima" (Sir 1, 18). Tko se preda mudrosti, prihvaća napor. Što borci na borilištu više napreduju, postaju sposobniji upuštati se u borbu s jačim protivnicima. Pogledaj kako si još daleko od cilja pa se sada nećeš držati mlitavo. Ako si nadvladala materijalnu bludnost koja se očituje u činu, neprijatelj će ti dobaviti onu koja dolazi putem osjetila. A kad i nju svladaš, u dubini srca ti ostaje sakriven neprijatelj koji će protiv tebe pokrenuti skrivenu borbu. Onima će, koje provode smiren život, ubacivati u maštu lijepe osobe divnih lica i umiljata govora. No, uz maštanja ne smijemo pristajati. U Sv. pismu stoji: "Ako se na te digne vladaočev gnjev, ne napuštaj svoga mjesta, jer blagost sprečava velike grijehe" (Prop. 10, 4). Uz njih pristajati nije ništa drugo nego je to predigra tjelesne bludnosti. Rečeno je naime: "Moćnici će biti moćno kažnjeni" (Mudr. 6, 7). Sv. pismo kaže: " Tešku borbu treba voditi protiv bludnosti. To je, naime, prvo neprijateljevo poglavlje kojim se služi, uvodeći svoje žrtve u pogibao. A upravo to kaže bl. Job o đavlu da se njegova snaga nalazi u njegovoj šiji (Posl. 3, 8, Job 40, 11).

27. Zato neprijatelj mnogim raznolikim lukavštinama odapinje strijele bludnosti protiv vjernih Kristovih slugu. Često, naime bratsku ljubav mijenja u vlastitu zloću. Djevicama je, naime, koje se odrekoše udaje i svake pomisli na svijet pod izlikom bratske ljubavi podmjestio nogu; također je i monahe, koji izbjegavaju sve pa i same sebe, ranio ovom smradnom bludnosti. Kao da ih također nije prevario pobožnim i bogobojaznim razgovorima? To su eto neprijateljeve vještine i u tom je njegova lukavština što se preoblači u tuđu odjeću a potajno odbacuje vlastitu. Lukavo pokazuje pšenično zrno, a ispod njega skriva zamku. Mišljenja sam da je

Gospodin govorio o njemu, kad je rekao: "Doći će k vama u ovčjem runu, a iznutra su grabežljivi vukovi!" (Mt 7, 15).

28. Upitat ćeš: Što nam je, dakle, činiti protiv toga? Gospodin na to odgovara: "Budite mudri kao zmije i prostodušni kao golubovi!" (Mt 10, 16). Protiv đavolskih spletaka se treba služiti lukavštinom. Ono, naime, što se kaže da moramo biti slični zmijama, potiče nas da nastojimo dobro upoznati đavlove namjere. Golubinja prostodušnost treba da se obuče u čistoću djelovanja. Neka se zato svako dobro sastoji u bijegu od đavla. Ali kako ćemo izbjegavati ono što nam je nepoznato? U tu nam je svrhu potrebno da poznamo neprijateljevu bijedu, da se klonimo njegovih spletaka i varki. O tome kaže Sv. pismo: "Obilazi i traži koga da proždre" (1 Pet 5, 8) i: "Hrana mu je birana" (Hab 1, 16). Zato je potrebno neprestano bdjeti, jer neprijatelj je uvijek budan u vanjskim zbivanjima a vlada pomoću unutrašnjih misli, jer danju i noću potajno pristiže kao duh.

29. Zapitat ćeš što je potrebno za tu sadašnju borbu. Prije svega je potrebno naporno vođenje duhovnoga života i pobožna molitva. To provoditi znači: imati obrambeno oružje protiv svake opake misli. No, potrebne su i neke druge zaštitne mjere, da bismo upravo sada iz svoga srca iskorijenile nazočnu kugu. Kad se tako potkrade kakva ružna misao, treba je suzbiti i potisnuti suprotnom mišlju. A pojavili se u duši kao predodžba neko lijepo lice, na ovaj ga način treba potisnuti i suzbiti: tom lijepom licu iskopaj oči, obrazima oduzmi jedrinu i ljupkost, na poseban ga način liši usana pa nakon toga reci: Što je to što bijaše tako ljupko i poželjno? – ako se, naime, može obuzdati čar isprazne predodžbe. Ono lijepo za čim žudimo nije u sebi

ništa drugo nego krv pomiješana sa zapaljivom sluzi i pokrivač koji se upotrebljava za pokrivanje životinja. Zato je vrlo prikladno da takve napasti suzbijamo tim pomagalom kao pogubno zlo: pa kao što se klin izbija klinom, tako treba i đavla isfućkati i protjerati. Osim toga također je potrebno očistiti smrdljive i već ucrvane rane koje su prekrile požudno tjielo. Ukratko: Samo što lešina nije još posve mrtva. Ili još bolje. Samu sebe smatraj mrtvom, kad samu sebe promatraš unutrašnjim očima duha. Ti koja si zarobljena takvom ispraznom ljepotom. Ipak je, međutim, od svega najpreče: strogom umjerenošću vladati nad prehranom pa ćemo tako biti kadre obuzdavati neuredne težnje tijela.

V. POGLAVLJE

Blagodati dragovoljna siromaštva

30. Božanska na taj način bijaše ta njihova gozba, jer ih je razveseljavao napitak mudrosti a bl. Sinkletika je kao poslužiteljica natakala božanske napitke a odabirala ih je okusom vlastitoga nepca i posluživala ih onim čime je htjela. – Jedna ju je od nazočnih zapitala: "Da li dragovoljno siromaštvo i posvemašnje odreknuće zemaljskih dobara što ih posjedujemo ima vrijednost savršena dobra?" – Sinkletika je odgovorila: "To je naročito savršeno dobro za one koje to mogu obdržavati; takve doduše u tijelu osjećaju teškoću a u duši uživaju mir. Kao što se odjeća načinjena iz više put gnječena i valjana sukna blista, tako i narav duše po velikodušnom i dragovoljnom siromaštvu postaje jača i ljepša. One koje su slabijega duha doživljavaju protivno; kad naime osjete i najmanju povredu, osjećaju se umornima i postaju malodušne, raspadaju se poput napola istrošene starudije, jer nisu podnijele teret valjka kreposti i duhovnoga života. Premda je ista valjaočeva vještina u izradi obiju tkanina, učinak je ipak različit. Jedne se razdiru i propadaju, a one druge blistaju i obnavljaju se. Zato je netko rekao da je dragovoljno siromaštvo skupocjen ures velikodušna srca; to je, moglo bi se reći, svojevrsna kočnica grijeha.

31. Ipak se već prije toga treba odricati u koječem drugom kao što su postovi, spavanje na zemlji i ostalo. Prema tome je potrebno već prije uočiti veliku važnost te kreposti koja se sastoji u svojevoljnom odricanju materijalnih dobara. One koje tako ne postupaju, nego se prebrzo odlučuju, malne redovito se razočaraju pa ih možemo čuti kako se tuže: Kajem se što sam to učinila.

32. Bogatstvo je izvor udobna i raskošna uživanja. Zato najprije podsijecaj i okljaštri neuredne tjelesne porive, porok pohlepe za jelom i težnju za raskošnošću. Nakon toga ćeš moći s lakoćom odbaciti materijalna dobra i bogatstvo. Mišljenja sam da je lišenje sredstava koja omogućuju udoban život najteži udarac svakoj raskošnosti. Tko ne odbaci ono prvo, kako će moći odbaciti ovo drugo? Zato Krist Gospodin u razgovoru s bogatim mladićem nije odmah naredio da se odrekne svojih materijalnih dobara, nego ga je najprije pitao da li je obdržavao sve ono što je u Zakonu zapovjeđeno. Evo kako je Gospodin postupao kao pravi učitelj: Pitao je mladića da li pozna ono osnovno, da li pozna slova i glasove, da li umije čitati. Istom je onda rekao: "Idi i prodaj sva svoja dobra pa dođi

i slijedi me!" (usp. Mt 19, 16-21). – Mišljenja sam da mladić nije na postavljeno pitanje tako iskreno odgovorio, da je naime sve obdržavao; možda ga Gospodin ne bi tako lako potaknuo da odbaci svoja dobra. Ta kako bi onaj koji još ne pozna slogove najednom počeo čitati?

33. Dragovoljno je siromaštvo, dakle, korisno onima koje već poznaju i posjeduju ostale kreposti. One, naime, koje već odbaciše smeće i sve ono što im je suvišno, ravno se uzdižu k Bogu te sa Psalmistom mogu iskreno pjevati: "Oči sviju u tebe su uprte, ti im hranu daješ u pravo vrijeme" (Ps 144, 15).

34. One koje se odriču zemaljskih dobara, osim ostaloga, stječu veliku korist. Dok, naime, svoje oči odvraćaju od svjetovnoga blaga, usmjeruju se prema nebeskom kraljevstvu i govore s Psalmistom koji ovako pjeva: "Bezumnik bijah bez razbora, ko živinče pred tobom" (Ps 72, 23). – Kao što su trhonoše – ne želim se nesklapno izraziti – koji danomice obavljaju svoj posao, zadovoljni sa odmjerenim životnim namirnicama, tako se i oni, koji prihvatiše svojevoljno siromaštvo, nimalo ne služe novcem, nego su zadovoljni svagdanjom hranom. Oni se nalaze na najvišem vrhuncu vjere; njima je Gospodin upravio onu evanđeosku riječ: "Ne budite zabrinuti za sutrašnji dan, jer ptice nebeske niti siju niti žanju i nebeski Otac ih hrani" (usp. Mt 6, 26). Zato oni koji se pouzdaju u te riječi, a Bog ih je izrekao, s pouzdanjem slobodno izjavljuju: "Ja vjerujem i kad kažem: Nesretan sam veoma" (Ps 116, 10).

35. Neprijatelj od tih siromaha koji ostaviše svijet trpi veliku štetu. Najveći se broj đavlovih smicalica i napasti kreće oko nanošenja nesreće. Ta

u čemu, pitam, može neprijatelj ovakvima nanijeti štetu? Može li imanje uništiti požarom, kad ga nemaju. Može li im potamaniti stoku, kad je ne posjeduju i može li im uništiti kakve dragocjenosti, kad su ih se već davno odrekle? Nije li, stoga, dragovoljno siromaštvo najteži udarac neprijatelju, i ujedno najdragocjenije blago duše?

36. Što je siromaštvo kao krepost blistavije i ljepše to je ljubav prema novcu slabija i beznačajnija. Zato je Apostol s pravom napisao da je novac uzrok i izvor sviju zala. Odatle proistječe pohlepa za užicima, krivokletstvo, otimačine, ubojstva, zavist, mržnja braće, ratovi, idolopoklonstvo, lakrdijaštvo, a sve to rađa srebroljupstvom – ljubavlju prema novcu. Zbog toga ga je Apostol nazvao majkom sviju zala. A Bog ne samo da kažnjava takve, nego oni sami sebe iznutra izopačuju, jer u sebi nose nezasitnu čežnju za novcem; gramzljivost im je bezgranična pa je zato takvi osjećaju kao nezasitnu pohlepu. – Tko ništa nema, malih je želja, a kad mu se one ispune sve više se množe. Onaj koji ima sto zlatnika, uskoro će željeti da se domogne tisuće, a kad je se domogne, nezasitna će gramzljivost nastaviti do beskonačnosti. – Ljubav prema novcu uvijek sa sobom nosi nenavidnost. Zavist najprije ubija svoga gospodara kao što istom rođene zmije ljutice najprije usmrćuju vlastite majke prije nego što počnu škoditi drugima. Tako će i zavist polako usmrtiti svoga nositelja, prije nego što u susjedstvu potraži svoju žrtvu.

37. Bilo bi zaista bolje, kad bismo tolike napore podnijeli, tragajući za onim pravim i istinitim blagom na nebu. Kako se lovci ovoga svijeta zapliću u mnoge nezasitne brige ovoga ispraznog svijeta: izvrgavaju se brodolomima, umaraju se novim pokušajima; na kopnu upadaju u ruke razbojnicima,

izlažu se nevremenu i olujama; često, kad nešto rade, prenavljaju se kao da su siromašni zbog svojih zavidnika. A mi ni izdaleka ne podnosimo onolike napore kao što su njihovi, ni onakve pogibelji poradi istinita bogatstva. Pa ako steknemo nešto i posve neznatno, svoju perjanicu i same sebe vrlo uvažavamo i izlažemo same sebe da bi nas ljudi vidjeli. A isto tako činjenicu ne iznosimo kao golu istinu bez licemjerja. Zato nam neprijatelj odmah, kad se čini da smo već stekle mrvičak kreposti, otimlje nam je iz ruku. Oni naprotiv, kad privrijede četvrtinu asa (novčića!) nastoje steći još više, a sadašnje što imaju smatraju neznatnim pa zato uvijek teže za onim što još nisu uspjeli ostvariti.

VI. POGLAVLJE

Uspoređuje se monastički način života sa svjetovnjačkim

38. Potrebno je, stoga, da vrlo pozorno pazimo da naše stjecanje i dobitak budu posve potajni. One naime koje naglašavaju svoja djela i o njima rado pripovijedaju drugima, neka nastoje zajedno s tim iznijeti i svoje neuspjehe i nesavršenosti. A što onda, ako to pred drugima skrivaju da bi izbjegle grijeh i sramotu? A koliko je više trebalo šutjeti o onome što od Boga bijaše daleko. Oni naime koji žive snagom milosnoga života čine protivno. I svoje male padove iznose i priznaju, dodavajući i ono što nisu učinili, od sebe otklanjaju svako uvažavanje pred ljudima. Šute o dobru što ga učiniše poradi veće sigurnosti i da bi zaštitile svoju savjest. Kao što se otkriveno blago rasipa tako i očitovana i razglašena krepost postane klimava. Kao što vatra rastapa vosak

tako i pohvale rastapaju dušu i ona tako gubi onu svoju snagu.

39. Što je tome protivno, vladat će se na protivan način. Ako naime toplina rastapa vosak, hladnoća ga naprotiv ukrućuje. Tako ako pohvale lišavaju dušu stečenih dobara, kuđenje je i pogrde dovode do vrhunca kreposti. Naš Gospodin kaže: "Blago vama, kad vas pogrde i sve zlo slažu protiv vas!" (Mt 5, 11), a na drugome mjestu veli: "Kad te zazovem, usliši me, Bože, pravdo moja, ti što me u tjeskobi izbavi!" (Ps 4, 2). A na drugome mjestu isti Psalmista kaže: "Ruganje mi slomilo srce i klonuh" (Ps 68, 21). Ima upravo bezbroj drugih svetopisamskih mjesta slična sadržaja koja kao neke vrsti dobitak i korist obećaju ozlojeđenima koji trpe i podnose izrugivanja i koji nariču.

40. Postoji, međutim, i neke vrsti spasonosna bol, ali i druga koja je smrtonosna. Onu spasonosnu bol predstavlja bol i žalost zbog vlastitih grijeha kao i bol zbog zaslijepljenosti naših bližnjih; nikada ne smijemo odustajati od dobre nakane, a uvijek treba da čeznemo da bismo bile bolje i savršenije. To su učinci i oblici one prve žalosti. No, postoji i drugačija žalost koju nam sugerira neprijatelj (đavao!) a običaje uz njih prionuti i s njima se sljubiti. Gdjekada, naime, đavao u nas ubacuje neke vrsti opće životinjske a napose zvjerske boli u kojima nema razumnosti i neki je nazivlju mrzovoljom (acedia!). Takvu vrst žalosti treba odlučno uklanjati naročito pomoću psalama, himana i molitve.

41. Dok smo obuzete časnim brigama i nastojanjima, potrebno je da razmišljamo i da budemo svjesne kako nema nikoga na ovome svijetu tko bi živio bez ikakvih briga. U Sv. pismu je rečeno: "Svaka je glava određena za napor a svako srce za

bol" (usp. Izr 1, 5). Ovom jednom jedinom rečenicom je Duh Sveti obuhvatio i označio i monastički i svjetovnjački način života.

Glava označuje monastički način života. Ona je naime određena da izvršuje vodeću ulogu prema onoj svetopisamskoj izreci: "Mudracu su oči u glavi!" (Prop 2, 14). Zato mislim da se sposobnost promatranja ili kontemplacije nalazi u glavi. Prorok je to nazvao naporom, jer se mladica kreposti usavršuje i napreduje u naporima. – Po bolu se u srcu označuje nestalan i jadovit položaj svjetovnjaka. Neki kažu da je srce sjedište i izvorište srdžbe i bola.

Ako ženske osobe koje žive u svijetu ne doživljavaju pohvala radi zavjeta bivaju žalosne; čeznu za tuđim, a ako se čega ne domognu, one venu. U oskudici postaju malodušne, a kad su u posjedu bogatstva, mahnitaju, ne znaju što rade. Ne uživaju mirna sna, jer bdiju nad svojim bogatstvom.

42. Da ne bismo zastranile od ispravna mišljenja pa živjele u krivom uvjerenju da one koje žive u svijetu nemaju briga. Da bih dokrajčila započetu usporedbu, naglašavam da se one moraju boriti s daleko težim brigama.

Doživljavaju teške i pogibeljne porode, izvrgnute su teškoćama u vrijeme dojenja, kad zajedno s bolesnom djecom i same obole. I dok sve to podnose, ne mogu nikamo dospjeti. Ubrzo ih nakon poroda zna napadati groznica; a budu li djeca slabo odgojena, kad odrastu, gdjekada ih opsjedne opaka misao da počine umorstvo vlastitog oca.

Ako, dakle, sve to znamo, ne dopustimo da nas neprijatelj prevari te mislimo da one tobože uživaju divan i ugodan život i da žive bezbrižno.

Ako li rađaju, moraju podnositi teške napore, a ako ne rađaju, neizrecivo mnogo trpe zbog samih predbacivanja pa kao nerotkinje doživljavaju omalovažavanje i prezir.

43. Sve vam to govorim samo zato da bismo bile sigurne i zaštićene od đavlova salijetanja. Priznajem da se sve ovo što je rečeno ne odnosi na sve, nego samo na one koje naginju samotničkom načinu života i kojima je takav život drag.

Kao što se sve životinje ne hrane jednom te istom hranom tako ni jedan te isti govor ne odgovara svakome. – Nije zgodno, kako se kaže, lijevati novo vino u stare mješine (usp. Mt 9, 17). Drugačiji je naime život onih koji se predaju promatranju ili kontemplaciji, a drugačiji onih koji provode asketski ili trapnički način života i napokon drugačije žive oni koji prema svojim mogućnostima idu putem pravednosti ovoga svijeta.

Kao što jedne životinje žive na zemlji, druge opet u vodi a treće napokon u zraku, tako i ljudi jedni idu srednjim putem slično kao i zemaljske životinje; drugi teže za nedoglednim visinama poput ptica, a treći, roneći u vodi grijeha, žive poput riba. O njima kaže Psalmist: "U duboku tonem vodu, pokrivaju me valovi" (Ps 68, 3). Takva je životinjska narav. No, mi poput orlova, koji su snabdjeveni krilima, težimo za najvišim vrhuncima, gazimo zmajeve i lavove (usp. Ps 90, 13). Ujarmljujemo neprijatelja koji nas je nekoć držao ujarmljene. A to ćemo postići, predamo li cijelu svoju dušu svome Spasitelju Isusu Kristu.

VII. POGLAVLJE

Izbjegavati treba zasjede zloduha

44. Što se većma uzdižemo uvis, to više neprijatelj nastoji spriječiti one koji lete stavljajući im pred oči zamke. Kakvo je to čudo da imamo neprijatelje kad se usmjerujemo prema Bogu. Ta teško dopuštaju ljudima da iskapaju blago sakriveno u utrobi zemlje. Ako nam se suprotstavljaju u stvarima koje samo postoje pod vanjskim zemaljskim oblikom, a kako nam onda neće to isto činiti, kad se radi o kraljevstvu nebeskom?

45. Zato je potrebno da se naoružamo protiv njih, jer obilaze naokolo izvana a ništa manje nas ne napadaju iznutra. Naša se duša gdjekada poput lađe utapa, na nju izvana navaljuju najstrašnije oluje i valovi, a gdjekada je iznutra pritišću mutež i neumjereno jelo i piće. Gdjekada nas izvana upropašćuju još neokajani sadašnji grijesi a gdjekada su uzrokom naše propasti unutrašnje misli. Zato je potrebno, dakle, da imamo u vidu kako izvanjsko nasrtanje zloduha, isto je tako potrebno da svoju unutrašnjost čistimo od taloga nečistih misli. Zato je potrebno da neprestano bdijemo nad svojim mislima, jer nam one uvijek prjete. Često u onim najvećim opasnostima na moru, kad na brod navaljuju prava brda valova, vidimo kako se mornari spašavaju, pošto od susjednih lađica zatraže pomoć. Ali i za mirna mora, i dok kormilari pomno opominju, veća pogibao običaje navaliti te često bezbrižne upropasti.

46. Zato je potrebno da najpomnjiviju vodimo brigu o svojim mislima, jer neprijatelj, kad odluči zarobiti dušu i prodrijeti u kuću ili će je do temelja

srušiti ili će početi od krova pa će je posve oštetiti, a uđe li kroz prozor, sveže kućedomaćina pa zatim sve uzme pod svoju vlast. Temelj su dobra djela, prozori su osjetila; pomoću svega toga neprijatelj vodi borbu. Zato je potrebno da onaj koji želi spasiti samoga sebe ima mnoge oči. Ovdje nema mogućnosti za bezbrižnost, da budemo bez svake brige. U Sv. pismu stoji napisano: "Tko misli da stoji, neka pazi da ne padne" (1 Kor 10, 12).

47. Na nepoznatu moru razvijamo jedra, a Psalmist naš život naziva morem. U moru ima i kamenih klisura, prudova i utočišta, puno je kojekakvih nemani i tuljana te napokon ima i nekih neopasnih životinja. Čini se da mi plovimo po mirnim predjelima mora, a svjetovnjaci po opasnijima. Osim toga danju plovimo pod kapetanovim vodstvom, a to je "Sunce pravde"; oni putuju noću kad ih mogu zadesiti oluje i ne znaju kamo ih gone. Ali se često dešava da svjetovnjaci, kad se nađu u tmini i oluji, nastoje svoj brod sačuvati vikom i budnošću. A mi, pošto napustimo ključ pravednosti, za mirna se mora utapamo.

48. Onaj, dakle, tko stoji neka pazi da ne padne (usp. 1 Kor 10, 12). Tome preostaje samo još jedna briga da se digne; jer tko stoji neka se čuva ponovna pada. Padovi su različiti: svi koji padnu lišeni su uspravna stajanja. Neki, međutim, kad ustanu, pretrpe neznatnu štetu, a tko stoji, neka ne omalovaži pad nekoga drugog; neka pazi i nek strahuje da se onaj koji je pretrpio pad ne bi survao u provaliju. Postoji vjerojatnost da je provalija tako duboka da se ne može čuti glas onoga koji viče te mu nije moguće ni tražiti pomoć niti je dobiti. Pravednik naime kaže: "Izvuci me iz blata da ne potonem, izvadi me iz voda dubokih" (Ps 68, 15). Onaj prvi koji je pao u blato u njemu je na neki

način lebdio; promotri ga i pazi da ne padneš, jer ćeš i sam postati plijen zvjeradi. Tko padne, ne može čvrsto koračati niti može zatvoriti vrata. Očima ne dopusti ni da trepnu, nego imaj uvijek u ustima Psalmistove riječi: "Prosvijetli mi oči da ne zaspim na smrt!" (Ps 12, 4). Neprestano bdij poradi onoga lava što riče (usp. 1 Pet 5, 8).

VIII. POGLAVLJE

KAKO TREBA LIJEČITI UMIŠLJENOST, NADUTOST I MALODUŠNOST

49. Te riječi doduše pripomažu potiskivanje preuzetnosti da po pokori i pokajanju postignemo spasenje; pogledaj i promotri samu sebe, ti si ona koja stoji. Dvostruk te podilazi strah, da se nećeš po mlitavosti i nemaru, kako ti prijeti neprijatelj, vratiti svojoj bljuvotini, ili da ćeš dok budeš trčala slomiti kosti te ćeš posrnuti. Neprijatelj nas odostrag privlači k sebi, kad vidi da iznemažemo i postajemo trome. Kad isti neprijatelj vidi kako marljivo prianjamo uz izvršavanje duhovnih čina, kriomice se ušulja i neprimjetno u naše duše unosi preuzetnost pa tako upropašćuje vrlo plemenita srca i hrabre duše smrtnika. Preuzetnost je posljednja strelica i osobito zlo od svih zala kojim se služi naš neprijatelj. I on sam je njome bio upropašten pa zato pokušava oboriti i najmoćnije smrtnike.

Kao što najvrsniji učitelji ratne vještine običavaju, kad bude potrošeno slabije oružje a pobjeda još bude neizvjesna, a dok još protivnici stoje čvrsto, posegnuti za najubojitijim oružjem u kojem se nalazi posljednja nada da će iznijeti pobjedu, tako postupa i đavao, pošto je potrošio one prve zamke, napokon se laća bodeža drskosti. No u čem se sastoje one prve zamke? Očito je da su to: proždrljivost, uživanja, sjaj u kućnom namještaju i bludnost. Sve to najviše odgovara mladima koji još proživljavaju ono nježno razdoblje života. A nakon toga slijedi ljubav prema posjedovanju, koristoljublje i tome slično. Zato kad se siromašna duša oslobodi tih zamki, kad je nadvladala zahtjeve želuca i podjarmila naslade trbuha i kad je prezrela novac, protivnik potiče srce na neuredne pothvate, nadimlje ga da bi se neuredno uznosila nad sestre. Ovo je neprijateljev opasni i ubitačni otrov; mnoge iznenada zaslijepljene već samim tim upropašćuje. U srce ubacuje gnusnu i smrtonosnu misao. Učini te izgleda kao da shvaća one stvari koje su drugima bile neshvatljive i da druge premašuje postovima, tome pridodaje obilnu žetvu dobrih djela, veću nego što je imaju sve druge. Briše uspomenu na sve grijehe da bi se izdigla iznad drugih s kojima saobraća. Iz sjećanja ispadaju deseci pogrešaka. Protivnik toga ne čini na korist dotične duše kako bijednica ne bi imala mogućnosti govoriti one ljekovite i spasonosne riječi: "Tebi sam jedinome sagriješio, smiluj mi se!" (Ps 50, 6). Kao što ni ove: "Slavit ću te, Gospodine, cijelim svojim srcem" (Ps 9, 1). Kao što je on u svojoj oholosti rekao, ponavlja: "Uzići ću u visine i postaviti svoje prijestolje" (Iz 14, 14).

Tako je i tu bijednicu otisnuo drsko prema kneževstvu, prema prvim mjestima, i stoga prema predstojništvu i prema sposobnosti liječenja. I doista takva duša, na taj način izigrana, bude udarena kao nekom neizlječivom ranom.

50. Što, dakle, treba učiniti, kad su se takve misli već u duši nastanile i kad je prožimaju? Potrebno je neprestano razmatrati Prorokovu božansku

poruku: "Ja sam zemlja a ne čovjek." I na drugome mjestu: "Ja sam zemlja i prah!" Valja imati na pameti i riječi proroka Izaije: "Sva je naša pravednost kao okaljana haljina" (Iz 64, 5). A što onda, ako takve misli snađu onu koja , odijeljena od drugih, provodi samotnički život? Neka se takva uključi u cenobij,[6] a to znači: Neka samotno živi zajedno s drugim samotnicama. A dogodi li se da takva bude nadvladana prestrogim načinom života pa je prisiljena jesti dvaput na dan i ako je, njoj ravne, budu neprestano prekoravale i ružile, kao da je premalo napredovala. Neka takva preuzme bilo koju službu; neka joj se ponude životopisi svetaca uzorna života koje nije lako nasljedovati i koji nadmašuju sve propovijedi. Djevice koje s njom borave i saobraćaju, nek u prvom redu nastoje promatrati njezine vježbe u pojedinim krepostima tijekom nekoliko dana da bi ona, kad vidi odlike kreposti drugih, naučila kršćanski jedriti i samu sebe manje cijeniti.

51. Istini za volju treba naglasiti i jedno drugo zlo koje prethodi otrov umišljenosti, a to je jamačno neposlušnost. No, pomoću obrambenog protuotrova možemo spriječiti štetno širenje otrova koji poput gnojna čira izgriza dušu. Kao što je naglašeno u Sv. pismu, poslušnost ima prednost pred žrtvom.

52. Zato gdjekada treba povremeno prekinuti priznanja i pohvale a opet gdjekada ih treba povećati i uzdići do divljenja; pohvale su potrebne onda kad duša prepuštena besposlici počne otupljivati. To je potrebno u prvom redu onda kad se čini da je u njoj prevladalo mrtvilo te se čini kao da je u njoj zamro osjećaj za napredak u kreposti. Takvu treba razbuditi pohvalom i počne li koliko-toliko napredovati u dobru, potrebno je poslužiti se

[6]. samotničko-zajedničko boravište; samostan

divljenjem, a kad se radi o njenim grijesima koji imaju slonovske razmjere i premašuju ono uobičajeno ljudsko, treba ih držati kao nešto neznatno i beznačajno. Kad naime đavao odluči manje-više poduzeti sve, iz pamćenja na neki način uklanja sjećanje na grijehe kod onih koje su dobre i uvježbane. Tada nastoji povećati preuzetnost. Kod netom obraćenih koje istom odnedavna prihvatiše samotnički način života i tek su jedva nešto malo usvojile način asketskoga života, njima pred oči stavlja sve njihove grijehe koliko god su ih počinile a da ni jednoga ne ispusti, jer mu je dakako stalo da ih dovede do zdvojnosti. Gdjekada im dobacuje ovakve i slične zavodničke zamke: Kakva ti još preostaje nada, tebi koja požudnim si muškarcima predavala tijelo? A drugoj dobaci ovako: Izgaraš od tolike želje za posjedovanjem pa je nemoguće da ćeš moći postići svoje vječno spasenje. Dok se ovako nestalne duše kolebaju, potrebna im je utjeha. Rahaba je doduše bila bludnica, ali ju je sačuvala vjera (Usp. Heb 11, 31; Jak 2, 25). Pavao bijaše progonitelj prvih kršćana, ali kasnije postade izabranom posudom. Matej bijaše carinik, ali nema toga kom bi bila nepoznata milost koju je primio. Razbojnik bijaše na zlu glasu zbog krađa i ubistava, ali je ipak prvi otvorio rajska vrata. Ovakve nek imaju pred očima spomenute i neka zbog svojih grijeha ne klonu duhom.

53. Onima koje su zatrovane preuzetošću potreban je pouzdaniji lijek i treba im reći: Zašto se toliko nadimlješ? Možda zato što se odričeš mesa? No ima i drugih koje se nadimlju, jedući ribe. Ili možda zato što se odričeš vina? Ta druge se odriču i ulja. Ili se možda nadimlješ zato što post produžuješ sve do večeri? Ma pusti to kraju, ima i drugih koje dva i tri dana ništa ne jedu. Možda se uznosiš zato što se ne kupaš? Pazi, ima mnogo bolesnika koji se

posvema toga odriču zbog neke tjelesne bolesti. Možda uživaš u samodopadnosti jer spavaš na zemlji na prostirci od rogožine i kostrijeti? Pa kad bi i to činila ne bi to inače bilo ništa veliko, jer ima i takvih koje leže na kamenčićima da bi se na neki način lišile i onoga što je po naravi dopušteno, a ima i takvih koji cijelu noć provedu kao da su uza zid obješene. Pa makar bi i sve to činila i dospjela do onoga najvišega u trapnji i kad dalje ne bi mogla napredovati, ipak zbog toga ne bi smjela uzdizati glavu, jer su zlodusi više toga učinili i još čine: niti jedu, niti piju, a borave također u pustinji, dok ti, boraveći u špilji, misliš da je to nešto veliko što činiš.

54. Ovim i sličnim razlozima ćemo moći liječiti međusobno suprotne rak-rane, naime, zdvojnost i preuzetnost. Kao što se vatra, ako je prejak vjetar, gasi i kao što je i lak vjetrić rasplamsava da se ne ugasi, tako i krepost oslabljuje, ako nas obuzme preuzetnost i umišljenost, pa ma koliko je uspijemo ostvariti, a oslabljuje ju i tupoglavost, ako sami sebe ne potičemo na potrebno provjetravanje Duha Svetoga. Kao što oštrica noža okomito stavljena na brus otupljuje, tako i stroga askeza ubrzo zbog preuzetnosti počne slabiti. Zbog toga je potrebno da nam duša u svakom pogledu bude dobro zaštićena i potrebno je da se strogost opsluživanja ublaži i da se pribjegne umjerenosti i boravi u hladovini i svježini. Postoji vrijeme kad je potrebno podsijecati i suvišne suhe grane.

55. A za onu, koja se nalazi u opasnosti da padne u očaj, valja se pobrinuti iz već spomenutih razloga i na neki način je treba prisiliti, ako je moguće, da razbudi srčanost. Tada naime duh previše gmiže po zemlji. Kad iskusni ratari opaze koju biljku da je povaljena i kržljava, usprave je i posvete joj

veliku brigu da bi bolje rasla, a kad opaze zaperak, pravovremeno ga odsijeku i bace da bi korijen mogao iz zemlje pružiti hranu za obilje dobrih plodova. – A ne postupaju li slično i liječnici? Nekim bolesnicima osiguravaju obilniju prehranu i potiču ih da se kreću i vježbaju; druge, međutim, drže kao svezane, propisuju im post i lakšu prehranu.

56. Očito je, dakle, da je umišljenost vrlo veliko zlo, a to pokazuje i suprotna krepost, naime, poniznost. Ali poniznost nije baš lako steći. Istom onda kad netko o samome sebi odbaci svako visoko mišljenje, moći će to blago steći. Poniznost je zato tako uzvišena krepost da đavao – dok se nasljeduju druge kreposti – kad se radi o poniznosti, nju ne samo da ne može oponašati, nego mu je ona posve nepoznata. Zato nam Apostol poznavajući dobro stalnost i čvrstoću poniznosti, nalaže da je nosimo u svom naručju, da njome budemo pripasani i da njome budemo zaodjeveni (usp. 1 Pet 5, 5); tako neka postupaju i oni koji čine dobra djela, bilo da poste, bilo da izvršuju djela milosrđa, bilo da naučavaju. Ako si umjerena i ako se odlikuješ umnošću, postavi poniznost da ti bude zaštitom poput mjedena zida; poniznošću treba da budu opasane sve kreposti. Pažljivo čitaj pjesan triju mladića pa ćeš vidjeti kako rijetko spominje druge kreposti, a poniznike je spojila s trojicom hvalospjevaca, no među njima ne spominje umjerenih (Dan 3, 87: "Sveti i ponizni srcem blagoslivljajte Gospoda!"), a isto tako ne spominje ni onih koji prigrliše siromaštvo. Kao što je nemoguće sagraditi brod bez čavala, tako je nemoguće postići spasenje bez poniznosti.

57. O kako je poniznost odlična i spasonosna krepost. Potrebno nam je naučiti kako se Krist Gospodin, kad je sišao na zemlju da ostvari djelo

Utjelovljenja, obukao u poniznost. Rekao je: "Učite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca!" (Mt 11, 29).

Promisli tko je onaj koji je rekao: " Pomno nauči što kažem: Neka poniznost bude alfa i omega sviju tvojih dobrih djela. Pod poniznošću misli na ponizno srce, a ne misli samo na vanjski izgled; imaj u vidu unutrašnjega čovjeka. Znao je Gospodin da si izvršavala sve zapovijedi, no iznova će ti naložiti da se svratiš u zatvor pa da naučiš početak novoga služenja (robovanja). On veli: "Kad izvršite sve što vam je naređeno, recite: "Sluge smo beskorisne!" (Lk 17, 10).

58. Poniznost se zato usavršuje pogrdama, porugama, udarcima, čut ćeš kako si bezuman, lud, bijedni prosjak, klimavac, bijednik, u govoru nepromišljen, djetinjast, prostak, slabić i slično. To su sastavni dijelovi kršćanske poniznosti. I Krist Gospodin je sve to morao slušati i trpjeti. Nazivali su ga Samarijancem, opsjednutim, a on je uzeo na se obličje roba, bio je čuškan i pljuskan i vrijeđan najtežim pogrdama.

59. Potrebno je, dakle, da nasljedujemo Kristovu poniznost koja se očitovala djelima. Ima naime nekih koji samo naizvan uzimaju krinku poniznosti i ponizuju se, ali nemaju nikakvu drugu namjeru nego idu samo za tim da se domognu slave, no prepoznaju se po djelima. Kada dođe do svađe, ne mogu dalje podnositi nego odmah poput zmija otrovnica iz sebe izbacuju otrov bijesa.

IX. POGLAVLJE

SINKLETIKA OPOMINJE KAKO TREBA IZBJEGAVATI SRDŽBU, OGOVARANJE I MRŽNJU

60. Sve su, slušajući ove pouke, od radosti zanosno klicale i ustrajno su pažljivo slušale a nisu osjećale nikakvu prezasićenost duhovnim dobrima. Zato je nastavila poučavanje; rekla je: "Pristupanje k Bogu predstavlja veliku borbu i u početku je to silan napor, a nakon toga uslijedi neizreciva radost. To je na svoj način slično onima koji žele naložiti vatru na ognjištu. Kad im prvi dim napadne oči, navru im suze, a nakon toga uživaju u ugodnoj toplini; tako treba da i mi uza suze i napor potpalimo božansku vatru" (Lk 12, 49). Neki, doduše, koji podnesoše neugodnost dima zbog nemara ipak niti zapališe vatru niti se zbog svoje nestrpljivosti ogrijaše, jer prijeđoše granice kršćanske velikodušnosti i jer im je tek bio vrlo slab.

61. Zato ljubav predstavlja dubok temelj i cimelij[7] o čemu Apostol tako odlučno kaže: "Kad bih razdao sav svoj imetak i kad bih predao svoje tijelo da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, bio bih kao mjed (gong!) što ječi ili cimbal što zveči (usp. 1 Kor 13). Zato je ljubav među dobrima najizvrsnije dobro kao što je srdžba među zlima najveće zlo, jer naime cijelu dušu prekriva tminom i vuče je u divljinu te oslabljuje razum i pretvara u divlje životinje. Zato Krist, vodeći brigu o našem spasenju, nije u nama ništa, pa ni ono najmanje, ostavio neosigurano. Neprijatelj raspaljuje požudu, a Krist nas je osigurao umjerenošću; zloduh je unio preuzetost a Krist nam pruža poniznost; onaj je raspirio mržnju,

[7]. Posebno vrijedan predmet neke biblioteke – riznice.

a Krist je na prvo mjesto postavio ljubav. Kakvo god je neprijatelj oružje uperio protiv nas, još nas je s boljim oružjem naoružao Krist da bismo se njime služili za svoje spasenje a neprijatelju na propast.

62. Među svim je zlima srdžba najveće zlo. Kao što je napisano, "Srdžba čovjekova ne čini pravde Božje" (Jak 1, 20). Treba je stišavati uzdom razboritosti, jer gdjekada može biti i korisna. Prikladno je naime oživjeti je, raspiriti protiv zloduha a nipošto protiv ljudi, pa makar i sagriješe. Pošto se srce primiri, kad se bijes stiša, grešnike treba obratiti.

63. Tako se, međutim, rasrditi da bi se srdžba mogla smatrati manjim zlom; ali u sjećanju obnavljati nanesene nepravde veće je od drugih zala. Raspaljivanje je slično dimu koji za kratko vrijeme uznemiri srce, rasplinjuje se i nestaje ga, a sjećanje na pretrpljene nepravde, napose onih koje su se u duši dublje ukorijenile, iznosi ih i pogoršava ih. Oštar pas, kad ga se razdraži, kad mu se pruži komadić mesa, prestaje bjesnjeti; isto se tako i ostale životinje običaju liječiti prijateljskim postupkom. Oni koji se ne daju nagovoriti da se ostave te svoje slabosti pa da se više ne spominju nanesenih im nepravdi pa ih nije moguće nagovoriti ni poticajima niti ih je moguće ublažiti nekim jelom, takva ne može izliječiti ni vrijeme koje inače sve mijenja. Ovakvi su najgori i najokrutniji od sviju smrtnika. Ne slušaju i ne uvažavaju našega Gospodina koji je rekao: "Idi najprije i pomiri se sa svojim bratom, a onda dođi i prinesi dar" (Mt 5, 24). A na drugom je mjestu rečeno: "Sunce nek ne zađe nad vašom srdžbom" (Ef 4, 26).

64. Dobro je ne srditi se. Ali ako se srdžba tako zategne da ne jenja tijekom jednoga dana, čuj Apostola koji je rekao: "Sunce nek ne zađe nad

vašom srdžbom!" (Ef 4, 26). A ako ti međutim čekaš da prođe cijelo stoljeće, ne možeš reći: "Dosta je svakom danu zla njegova" (Mt 6, 34). Čemu da mrziš čovjeka koji ti je bio dosadan? Nije ti nepravdu nanio on nego đavao. Neka ti mrska bude bol a ne bijednik koji je podnosi. "Što se to hvališ pakošću, silniče nesmiljeni?" (Ps 51,3). O tebi je uzviknuo Psalmist, kad je na drugome mjestu rekao: "Bezakonja si govorio cijeli dan", a to znači: Cijeloga svoga života si prestupao zapovijed Zakonodavca koji kaže: "Sunce nek ne zađe nad tvojom srdžbom!" Rekao je naime da je tvoj jezik smišljao nepravdu, nisi prestao pogrđivati svog oca. Zato je najpravednija ona kazna što ju je protiv tebe izrekao Duh Sveti na Psalmistova usta. Rekao je: "Zato će te Bog satrti, zauvijek će te ukloniti, iščupat će te iz tvog šatora, iskorijeniti iz zemlje živih" (Ps 51, 7). To je plaća onih koji pamte i ne zaboravljaju nanesenu im nepravdu.

65. Zato je potrebno da se čuvamo te opakosti, jer je prate brojna teška zla, a to su napose: zavist, žalost zbog tuđih uspjeha i kleveta. Njihova je zloća svojevrsni duhovni otrov, iako se čini da su ta zla neznatna i beznačajna; imaju neku sličnost s neprijateljskim zabavnim oružjem. Vrlo se često, međutim, događa da se rane nanesene dvosjeklim mačem i sa sabljom spremnom za gore stvari (kao što su ubistvo, bludnost i koristoljublje) uspješno liječe pomoću spasonosna lijeka koji se zove pokora. Budući da se naime preuzetost, obnavljanje sjećanja na počinjene nepravde, izrugivanja, ne smatraju nečim velikim i teškim, uspoređuju se sa strelicama koje samo lakše ranjavaju pa zato ne zavređuju naročitu pozornost, sasvim nas neprimjetno obaraju neoprezne, pošto su zahvatile poglavita područja

duše. Istina je doduše da te slabosti ne usmrćuju veličinom rane, nego ranjenici stradavaju zbog nemara. Svoje žalosno stanje zanemaruju i omalovažavaju, zato i ne stupaju u borbu niti druge slične zle sklonosti suzbijaju pa tako pomalo podliježu.

66. Izrugivanje je vrlo veliko zlo, puno jada i nevolje. A nekim ljudima je to i hrana i zabava i odmor. Nemoj svojim ušima slušati ovakve isprazne šale i ne dopusti da tvoje uho, tako vrijedno osjetilo, bude prijemnikom različitih slabosti i nastranosti tvoga brata ili sestre. Sačuvaj svoje srce od takvih ispraznosti. Kad naime uho u se primi onaj teški zadah nečistoće osjećaja u kojima nema razumnosti, bez sumnje ćeš takvim mislima duši utisnuti strahovite mrlje. Uzalud su ti bili mrski oni s kojima si saobraćala, jer su ti uši već bile nabijene i otrovane nečovječnom žuči opadača. – Gledaš li sve slobodnim okom, oko ti neće biti sposobno da ispravno sudi o drugim bojama, ako mu je vid odviše snažno obuzela neka boja.

67. Treba, dakle, da budno čuvamo svoj jezik i svoje uši da ne bismo što izrekle ili slušale vođene strašću. U Sv. pismu piše: "Ne slušaj lud govor!" A Psalmist kaže: "Tko u potaji kleveće bližnjega svoga, toga ću pogubiti!" (Ps 100, 5). Nipošto nemojmo govoriti ono što ljudi nisu učinili; nemojmo nasumce povjerovati riječima, nego postupajmo i govorimo prema ispravnom tumačenju Sv. pisma gdje stoji: " A ja sam gluh i ništa ne čujem, i kao nijem usta svojih ne otvaram" (Ps 37, 14).

68. Ne smijemo se veseliti, ako našega bližnjeg snađe kakva nesreća, pa ma koliko on bio opak i grešan. – Nisu, naime, rijetki koji kad vide kako

nekog bijednika mlate batinom ili ga odvode u zatvor, divljački grakću onu pučku i svjetsku poslovicu: "Tko ujutro loše pripravi ležaj, doživjet će mučnu noć!" Ti si, pamti, divno sredila svoje imanje pa se nadaš da ćeš u starosti mirno živjeti. Što da učinimo s onima koji kažu da i pravednik i grešnik imaju jednak svršetak? Istina je, dok smo na svijetu, provodimo život koji je svima zajednički, ali ipak jedan živi ovako a drugi onako.

69. Ne smijemo mrziti neprijatelja. Sam nam je, naime, Gospodin svojim glasom zapovjedio ljubav, kad je rekao: Ljubite svoje bližnje, ali ne samo one koji vas ljube, jer to čine grešnici i carinici (usp. Mt 5, 46). Ono što je samo po sebi dobro i pošteno ne treba nikakvo mamljivo laskanje. To samo na sebe svraća pažnju ljubitelja i privlači ih. Da se iz duše ukloni zlo, potrebna je prije svega pomoć Božja i velik napor da ga se iščupa. Ta Božje kraljevstvo ne pripada besposličarima i lijenčinama, nego pripada borbenima koji sami sebi nanose silu.

70. Kao što, dakle, ne smijemo svoje bližnje mrziti, isto tako ih ne smijemo ni izbjegavati ili pri susretanju, kad se namjerimo na kojekakva mlakonje, besposličare i lijenčine.

Ima nekih koji sami na sebe primjenjuju onu svetopisamsku riječ koja glasi: "Sa svetim ćeš biti svet, a s opakim ćeš se izopačiti" (Ps 17, 27), pa zato odmah nadovezuju svoju misao: Izbjegavajmo grešnike da se uz njih ne bismo izopačili. Iz neznanja isto tako čine protivno onome što je rečeno: Duh Sveti je naredio da se ne družimo s opakima, jer bismo se uz njih mogli izopačiti a potrebno je da nastojimo odvratiti ih od njihova opaka puta. To znači: S opakim ćeš se zajedno obratiti, privući ćeš ga sebi s loša puta i povesti putem čestitosti i kreposti.

71. Ljudi trojako misle o izboru životnoga puta: jedan od njih je put krajnje izopačenosti, drugi nešto bolji – srednji, a omeđen je dvjema krajnostima. Zato se čini kao da taj srednji put ima nešto i od jednog i od drugoga puta. – Treći se napokon nalazi na vrhuncu ljudskog mudrovanja, on učvršćuje ne samo sebe nego i ostala dva. On na neki način pokušava usmjeriti ostala dva puta prema dobru.

Kad se zli pomiješaju s gorima od sebe, svoju zloću povećavaju; oni sa srednjega puta pokušavaju pobjeći od razuzdanih i neumjerenih, jer se plaše upravo onoga, što rekosmo čas prije, da ih naime raspuštenjaci ne bi privukli i izopačili, ti su, kad se radi o krepostima, svojevrsna djeca. No, oni treći koji posjeduju muževnu hrabrost i sigurno rasuđivanje, slobodno borave s opakima i s njima se druže. Oni ih žele sačuvati, premda od njih mnogo trpe. Zlodusi naime nastoje i njih upropastiti, njihovom pomoći postaju lišeni svojih pomagača. – Od strane neukih doživljavaju različita predbacivanja i predmetom su izrugivanja onih koji promatraju kako se druže s raspuštenjacima, predbacuju im da su slični onima s kojima se druže. No, oni, slušajući to što ljudi govore, ponašaju se kao da im upravljaju pohvalne pjesme te neustrašivo izvršuju Božje djelo. U Evanđelju stoji napisano: "Radujte se i kličite, kad vas pogrde i sve zlo slažu protiv vas" (Mt 5, 11). Postupci su ovih slični onomu kako je postupao naš Gospodin: On je blagovao s grešnicima i carinicima. Većma se brinuo o svojoj braći negoli o samome sebi. – Grešnici promatraju kako im gori vlastita kuća, ali za to ne mare. Brinu se međutim kako da sačuvaju tuđu i kako da ono što je već zahvatio plamen, spase.

Oni koji se nalaze u sredini, kad vide brata kako gori u požaru grijeha, bježe, jer se boje da će

ih zahvatiti požar.- Oni prvi napokon izvršuju ulogu opakih susjeda, pospješujući požar. Svoju zloću stavljaju u službu propasti svoga bližnjeg ili požaru dodaju novo gorivo kao kad bi netko požar koji je izbio na brodu umjesto vodom gasio bilo kakvom smolom. Dobri postupaju protivno. Vlastiti imetak zapostavljaju spasu svog bližnjega. To su vidljivi znakovi istinske ljubavi i oni je iskreno čuvaju i brane.

X. POGLAVLJE

O DUHOVNOJ I TJELESNOJ MILOSTINJI TE O PROVOĐENJU BOGOLJUBNOG ŽIVOTA

72. Kao što su ljudske mane jedne s drugima međusobno povezane, tako su i kreposti povezane s ljubavlju. Pohlepu za posjedovanjem, npr., slijede zavist, prevara, krivokletstvo itd. – Tako su i pojedine kreposti povezane s ljubavlju. Neka nam kao primjer posluže: blagost, snošljivost, velikodušnost i ono savršeno dobro koje se zove milostinja a pojavljuje se kao dragovoljno odbacivanje dobara poradi Krista. Ta je krepost povezana s ljubavlju samo po odricanju dobara, a Bog nije naredio ljubav samo prema jednom čovjeku, nego prema svima. Zato bogataši koji imaju na pretek materijalnih dobara ne smiju prezirati siromahe, jer se tako nešto zakida od ljubavi, premda čovjek ne uživa preobilje svega. To je Božji posao.

73. Zašto si, dakle, s obzirom na milostinju tako tjeskobna? I sama te prigoda upućuje da nešto od svoga bogatstva zadržiš sebi. Milostinja je naređena svjetovnjacima. Ipak ona nije tako zapovjeđena kao

da je predviđena poradi prehrane siromaha. Da li je onda ta zapovijed o milostinji dana s obzirom na preobilje? Nipošto. Većma u tome valja nazirati početak ljubavi prema neznalicama i prema neobrazovanima. – Kao što je u Starom savezu obrezivanje muške kožice imalo otajstveni karakter znakovitosti i bilo slika "obrezivanja srca" (usp. Rim 2, 25 – 29), tako je i milostinja određena da bude odgajateljicom ljubavi. Zato će ljubav onih kojima je dana kao milosni dar povrh toga postati milostinjom.

74. Nisam to rekla ovako zato da bih se dala na sakupljanje milostinje, nego samo zato da bih pokazala čistoću i vrijednost dragovoljna siromaštva i u čemu se sastoji odricanje ili napuštanje materijalnih dobara. Ono što je po sebi manje neka ne bude zaprekom većemu. U malome si ispravno učinila ono što je manje, sve si, dakle, razdijelila do posljednjeg novčića. Daj uzdigni svoj pogled gore prema onome što je veće, naime, prema ljubavi! Nalaziš se pod križem. Moraš pokazati onu darežljivost volje koja je izražena riječima: "Evo, mi sve ostavismo i pođosmo za tobom" (Mt 19, 27). Tim si se osposobila da slijediš izjavu dvojice apostola; Petar je s Ivanom rekao: "Srebra i zlata nema u mene!" (Dj 3, 6). Tako izjaviše dva jezika, ali su obojica imala istu vjeru.

75. U svjetovnim se stvarima, kćerko, milostinja ne smije dijeliti nerazborito. Psalmist je rekao: "Grešnikovo mi ulje neće glavu pomazati" (Ps 140, 5). Zato ona koja dijeli milostinju mora imati razborito srce, kakvo je imao Abraham. On je pravedno djelo izvršio pravednički. U Sv. pismu stoji napisano: On je stajao i posluživao, ne dopuštajući da robinje sudjeluju u takvu služenju (usp. Post 18, 8). Takve će doista primiti nagradu za pruženu

milostinju i stajat će odmah u drugome redu. Gospodin koji je načinio svijet na nj je postavio dva reda stanovnika. Onima koji će živjeti čestito dopustio je sklapanje braka poradi podizanja potomstva, a drugima je poradi provođenja čista života dodijelio čistoću, učinivši da budu slične anđelima. Prvima je predao zaštitne zakone i stegu, a ovima je rekao: "Moja je odmazda i ja ću je vratiti," kaže Gospodin (Rim 12, 19), a onima je rekao: "Obrađujte zemlju, a ovima: "Nemojte biti zabrinuti za sutra!" (Mt 6, 34). Onima je dao Zakon, a ovima je osobno po milosti priopćio svoje naredbe.

76. Križ je nama pobjednički trofej. Naš poziv nije ništa drugo nego odricanje života i razmatranje o smrti. Kao što pokojnici više ne rade za svoje tijelo, tako ni mi ne moramo raditi, jer smo već privrijedile ono što je potrebno tijelu, dok još bijasmo djeca. Apostol piše: "Meni je svijet raspet a ja svijetu" (Gal 6, 14). Zato živimo samo za dušu, po duši očitujemo kreposti, zato dušom pružajmo i milostinju. Naš Gospodin kaže: "Blago siromasima duhom!" (Mt 5, 7). – A na drugom mjestu stoji: "Tko s požudom pogleda ženu", ali bez izvršenja čina, griješi, ali taj grijeh nitko ne može vidjeti ni posvjedočiti, nego samo onaj unutarnji crv. Isto tako stvar stoji i kad se radi o milostinji. Milostinja se ostvaruje, kada duša iznutra pruža djelo. Premda nemamo novca, ipak zavređujemo veću čast.

77. Kao što kućedomaćine u svijetu imaju različite dužnosti: jedni moraju obrađivati zemlju da bi mogli prehranjivati svoje potomstvo. Ako među tima zapaze neke koji su čedni i pristala izgleda, othranjuju ih u vlastitoj kući za službu vlastitoj osobi. Slično postupa i naš Gospodin; jedne ostavlja

na kojem imanju ovoga svijeta da bi sklopili čestit brak, a druge, nadarenije, ostavlja u pričuvi za vlastite potrebe. Ovi su izuzeti od sviju zemaljskih poslova. Počašćeni su time da blaguju za gospodarovim stolom i ne moraju se brinuti ni za odjeću, jer već "obukoše Krista" (Gal 3, 27).

78. I jednima i drugima jedini je cilj Krist. Kao što se od iste pšenice dobiva i pljeva i sjeme, tako od istoga Boga potječu i oni koji u svijetu žive valjano i čestito tako i oni koji se opredijeliše za provođenje samotničkoga života. Život i jednih i drugih ima svoj određeni smisao. – Lišće ima zadatak da sjemenci bude korisna zaštita, jer je plod kao i sjemenka određen za razmnažanje. Zato sjeme treba pomno odabirati, jer se iz njega sve rađa. – Kao što je nemoguće da biljka istovremeno donosi i plod i sjeme, tako je nemoguće da istovremeno budemo okružene slavom ovoga svijeta i da proizvodimo nebeski plod. Kad, međutim, listovi otpadnu i kad se slamka sasuši, usjev očekuje žeteočev srp. Tako i mi, kad poput lišća odbacimo zemaljske misli i kad se sasuši tjelesni kostur poput osja na pšeničnom klasju te uzdignemo svoje srce uvis, moći ćemo proizvesti plodove spasenja.

79. Priznajem da je pogibeljno ako se na to dade čovjek koji nije prije toga vježbao u vježbalištu. Bilo bi to slično onome, kad bi netko htio pod svoj dotrajali krov primiti druge ljude pa kada se taj trošni krov poruši, takav upadne u teško siromaštvo. – Tako i oni koje spomenusmo, ako nisu najprije sami sebe izgradili, zajedno s onima koji se uz njih priljube doživljavaju svoju propast. – Takvi doduše riječima potiču i pozivlju na vječno spasenje, ali ih svojim opakim načinom života izvrgavaju velikoj šteti. Njihovi se naime govori i slikovite prispodobe

doimlju kao slike koje su načinjene i izrađene lako uništivim bojama pa ih za vrlo kratko vrijeme isperu kapljice vode što ih sa sobom donosi i neznatan vjetrić. No, praktičnom poukom koja se stječe upornim radom, pomno oblikovane duše, uspješno odolijevaju vremenu i nevremenu. Kad živi govor padne na čvrsti temelj čovjekove duše vjernicima pruža trajan spomenik i uzor.

80. Potrebno je brinuti se za cijelu unutrašnjost duše i ne smijemo biti površne. Prije svega treba da se spustimo u njezinu dubinu. Šišamo doduše svoju kosu, a s kosom također odbacujemo s glave i moljce, jer ako se oni duže vremena ostave u miru, prouzročit će veliku bol. Svijet bijaše vlasulja, časti, slava, imetak, blistava odjeća, kupališta, pohotljivost. Već onda kad odlučismo sve to odbaciti i svega se odreći, odbacismo smrtonosne moljce duše. A o kakvim se to moljcima radi? To je: ogovaranje, klevetanje, srebroljupstvo. Naša duša je glava. Koliko god su te živinice pred svijetom bile sakrivene, činilo se kao da ih nema. Sada, međutim, pošto je kosa ostrižena, sve je ogoljeno i svakome pristupačno. Zato su u djevica, koje se Bogu posvetiše, i u monaha i oni najmanji grijesi izloženi pogledima sviju. Kao što su u čistoj i urednoj kući i sitna gamad kao i sićušna mrva smole zvane "galban" lako vidljiva, tako su kod svjetovnjaka kao u vrlo mračnom ležaju sakrivene velike otrovne grdobe kao u nekoj štali ili u gustoj šumi. Zato treba da neprestanim čišćenjem držimo u redu unutrašnjost duše i da je pomoću molitve pretražujemo. Kao što žestoki otrovi suzbijaju opasnu gamad tako molitva, združena s postom, progoni i uklanja nečiste misli.

XI. POGLAVLJE

Pobijaju se praznovjerna baštinjena mišljenja

81. I ovo spada među ono što duši zadaje smrt, što naime dopuštamo da nas nagovjestitelji smrti uvjere o njezinoj neminovnosti i neizbježnosti, jer je, kažu oni, to stvar usuda ili sudbine. Ako Neprijatelj ima još i neko drugo bodilo ili ostan, ovaj je najoštriji. Čim on, naime, u srce dobrih i čestitih ljudi ubaci tu kužnu misao, odmah se udalji, a s onim koji su neoprezni postupa upravo tiranski. Nitko od onih koji provode krepostan život neće mu povjerovati niti će usvojiti taj njegov štetni i pogibeljni nauk. Oni Boga smatraju početnikom sviju dobara koja postoje ili se zbivaju, a na drugo svatko stavlja svoju volju koja raspolaže slobodom te vlada nad krepošću i nad manama. Ako neki zbog svoje nebrige trpe nešto što nisu očekivali i čemu se nisu nadali, odmah se utječu tome zloduhu i "svetom" sidru usuda. Poput razuzdane i neposlušne djece teško podnose roditeljsku šibu, premda je upotrebljavamo za njihovo dobro i njihovu korist: Vladaju se kao stranci i tuđinci i bježe u ova samotna mjesta da bi se zaštitili i osigurali od divljih i barbarskih đavolskih misli. Budući da se ne usuđuju priznati da je njihova volja uzrokom svega onoga što su počinili, okrivljuju ne znam koga sve i kažu da ih je to zadesilo, jer im nešto nedostaje, kao da je to uzrok zla, jer oni toga nemaju.

82. Sami sebe toliko otuđuju i udaljuju od Božjeg veličanstva i vele da sve ono što u sebi ima požudni značaj proizlazi iz njihova rođenja. Kad podliježu bludničenju, krađama, lakomstvu i svojevoljnim prijevarama, sami su svoje djelovanje i život odvraćali od pravoga puta istine. Svršetak

njihovih namjera je neizbježna zdvojnost. Zato im je potrebno da zbog tih razloga uklone Boga iz cjelokupnoga svog djelovanja i da niječu njegov sud. Oni kažu: "Tako je određeno i stoji napisano i predviđeno u "zakoniku sudbine" da ću se odati bludničenju ili da ću postati pljačkaš." Nisu li to besmisleni zaključci? Prema tome je opravdana kazna za sve ono što se čini hotimično. Nehotični čini do kojih neki način dolazi prisiljeno, počinitelje čine nekrivima. Zbog toga se niječe i opstojnost suda.

83. Treba još čuti i to na koji se, naime, način iz čovjekova života uklanja Božje veličanstvo. Oni će reći da Bog uzima prvo ili drugo mjesto u čovjekovu životu ili da je samo neprestano istovremeno postojao, dok su drugi uzroci djelovali. Tako oni zaključuju besmisleno i ništetno. – Reknu li da Bog zauzima prvo mjesto, iz toga nužno proizlazi da je po njemu sve stvoreno i da je on u svemu pa bi tako Bog bio i gospodar sudbine. Zato ako reknu da su pljačkaši ili suložnici tuđe bračne postelje, iz toga nužno proizlazi da je Bog već od rođenja svakoga čovjeka uzročnik zla posredstvom rođenja. To tvrditi, po sebi je besmisleno i bezbožno. Reknu li nadalje da Bog u čovjekovu životu zauzima drugo mjesto, dosljedno je onda on samo neke vrsti službenik i da je pod vlašću nekoga drugog. Ono što je drugoga reda nužno se podlaže onome što je prvoga reda, pa zato čini ono što je odlučio onaj prvi. Tako je Bog prema ovima uzročnik zla, a to je bezbožna tvrdnja. A napokon netko hoće da je Bog postojao zajedno s drugotnim uzrocima kao onaj koji ništa niti radi niti čini. Tako će oni koji imaju međusobno oprečne naravi neprestano međusobno ratovati. Zato se tim razlozima pobija takva luda i isprazna misao. O takvima kaže Pismo: "Bezumnik reče u srcu: Nema Boga!" – "Nasiljem prijete odozgo (Ps 72, 8).

84. Kad takvi griješe, iznose svoje opravdanje. Bijedni slijepci osakaćuju Pismo iz kojega rđavo dokazuju svoje naučavanje. Najprije pokušavaju svoj otrov crpsti i izbljuvati iz Evanđelja gdje stoji napisano: "S rođenjem Kristovim bilo je ovako" (Mt 1, 18). Osim onoga što se kaže da se Riječ utjelovila dosljedno se nagoviješta rođenje. A kad što lažno reknu o zvijezdi, tvrde da je njome označen njegov slavni dolazak. Ona jedina presjajna zvijezda bijaše nam prethodnica istine. No taj je ludi usud (fatum) mnoge zaveo na to pa to smatraju da se radi o ljudskim rođenjima. Tako svakom postaje očito kako im se suprotstavlja njihova vlastita zloća. Zatim navode Izaiju kao dokaz za svoju ludost. Kažu da je Prorok rekao ovo: Gospodin je Početnik mira i zala. No, svi priznaju da je mir Božje djelo, ali među njima vlada zloća. Zloća se, velim, nalazi u duši, ali zla kojima nas Bog kažnjava, vrlo su korisna. Ona služe spasenju duše i dobrobiti tijela; a to su: glad, prekomjerne kiše, bolesti, siromaštvo i razne druge takve nevolje. Sve to treba smatrati spasonosnim lijekovima duše, a oni ih smatraju istinskim zlima. Njima bivaju kažnjavani ljudi da bi se popravili. Ta koji je to sin koga otac ne kažnjava? Napokon iznose i ovo: U čovjeku se ne nalaze Božji putovi, nego on u sebi nosi vlastitu pomutnju i želi pretresti sve putove; pohlepa nema puta kao ni proždrljivost ni bludništvo. Sve je to u sebi besmisao, nešto što u sebi nema temelja za vlastiti opstanak. Oni su to smatrali putovima. No, Pismo na tome mjestu one putove, koji su naime zajednički svima, naziva životom i smrću. Doista su ti putovi ulazak u teatar ovoga svijeta i izlazak iz njega.

85. Opaki, dakle, čine sve što mogu da bi se odvojili od slobodne volje; sva im je briga u tome:

slobodu nadomjestiti robovanjem. To je upravo glavno svojstvo zloće: ona se naime uvijek nastoji pomiješati s onim što je svima zlo. Oni su sami sebi trajni svjedoci i obiluju u svemu kao oni koji su se posve prepustili zloći. Učiteljstvo te prijevarne lukavštine u svojim rukama drži đavao. On se trudi i živo nastoji strmoglaviti lijenost i ropsku dovitljivost. Ne dopušta im baš nimalo podići glavu da bi prepoznali istinu. Kao što se morski valovi neprestano poigravaju brodom bez kormila, tako ovima sa svih strana prijete pogibelji te nikako ne mogu prispjeti u luku spasa, jer ostadoše bez kapetana i kormilara. Tako đavao drži u bludnji one koji su mu se predali i prodali. Često u zasjedi čeka i one koji su dobri, nastojeći tako poremetiti i osujetiti hvalevrijedni tijek njihova života. U svijest im utuvljuje kako svaka prava sreća i uspjeh ovisi o kretanju zvijezda. Neprijatelj taj razlog ubacuje u svijest onima koji napuštaju svjetovnu filozofiju i priklanjaju se samostanskom načinu života. Đavao je, doduše, lukav kad se radi o zlu; naravi svakog pojedinca sugerira ono što joj najviše odgovara, a druge neprestano zastrašuje malodušnošću; neke opet nastoji primamiti ispraznom slavom, a nekim podmjestiti spoticalo, navodeći ih na pohlepu, strašljivca upropašćuje, sugerirajući mu otrov pohlepe. Reći ću kratko: kao što opak liječnik pruža otrovne lijekove pa jednoga usmrćuje nudeći mu otrov pohlepe, a drugome izazivanjem želučanih bolova pruža otrovani napitak, raspaljujući u njemu srdžbu; neke nadalje omamljuje težnjom za roditeljskim položajem, ili ih zasljepljuje ili ih muči vrtoglavom radoznalošću.

86. Đavao nadalje neke izopačuje besmislenim pitanjima, jer kad bolesna strast zahvati dušu, nagoni je da se upusti u istraživanje Boga i njegove naravi

pa doživljava brodolom. Ovi su vrlo slični slabo uvježbanim kočijašima koji se još nisu valjano uputili u kočijašenje pa se odvažuju prepustiti krilima mudrovanja...Zato se strmoglavo strovaljuju nošeni vrtlogom misterija. Kad nisu postigli ono što je bilo prvo po redu, ostali su daleko i od onoga drugog. Kao što oni koji se sretnu s prvim stupnjem pismenosti, najprije kao prvi element te vještine promatraju slovo, zatim nauče imena pojedinih slova i njihov broj i napokon njihov glasovni znak i ispravan izgovor. Ako je, dakle, potreban tolik napor, toliko vremena i vještine da se upozna prvi elemenat pismenosti, koliko onda više treba vremena i napora za duhovno promatranje neizrecivoga dostojanstva Stvoritelja svijeta? Neka se zato nitko ne usudi to shvatiti pomoću neobična znanja pogana. Svaki takav samoga sebe zavarava i zavodi u bludnju pa ma tko on bio koga đavao obrlati. Psalmist kaže: "U ustima djece i dojenčadi hvalu si pripremio protiv neprijatelja" (Ps 8, 3). I sam je Gospodin u Evanđelju rekao: "Pustite dječicu da dođu k meni, jer takvima pripada kraljevstvo nebesko" (Lk 18, 16). A na drugome mjestu je rekao: "Ne postanete li kao ova mala djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko" (Mt 18, 3). – Ako si obrazovan poradi svijeta, budi lud poradi Krista. Iščupaj ono staro i zasadi novo. Poruši nepouzdane temelje i postavi dijamantni temelj Kristov i bit ćeš izgrađen poput apostola na čvrstoj stijeni.

87. Nije potrebno da budemo borbeni i da se služimo ispraznom raspravljačkom rječitošću, pazimo da im ne bismo posvećivali previše vremena. Đavao nam može nanijeti veliku štetu neumjesnom brbljavošću. On ima mnogo različitih zamki, vrlo je vješt ptičar; male zamke nastavlja malim pticama, a veće i čvršće postavlja većima. Čvrsta i opasna zamka

je, npr., vjerovanje u rođendanska nagađanja i gatanja. Izbjegavati treba nagađanja kojima je to cilj. Veliš, onome tko neće iznudit će po djelima i pomoću rođendanskog nagađanja. No, cjelokupno nagađanje pruža samo nesiguran i neizvjestan sud, jer ono što oni pretkazuju ne događa se nužno. Kao što nevježe i mornari posjeduju neku sposobnost pretkazivanja oluja i kiše na temelju stečenih iskustava i vlastitosti oblaka, tako ovi posjeduju svojevrsnu pronicavost i znanje što potječe od zloduha. I oni ponešto uspijevaju pomoću nagađanja, kao što to umiju zmije zvane pythoni. Ovo je prije svega dovoljno da bi se razotkrilo njihovo isprazno mišljenje. Ako njihova nagađanja i laži potječu od zloduha, isprazno je i bezvrijedno njihovo bavljenje i nagađanje u vezi rođendanima.

88. Ako đavao dotle ustraje da pošto-poto nastoji obraniti umijeće proricanja, njegovu ćemo laž moći raskrinkati po tome što duši prijeti borbom pomoću drugih protivnih nagađanja. Ono, naime, što je nestalno i nepostojano, blizu je propasti. Đavao nije zadovoljan samo onom prvotnom zloćom, nego osim toga duši nagoviješta poraz ili sreću koja je u suprotnosti s usudom. On drsko tvrdi da naš duh nije ništa drugo nego samo neki posebni proizvod prirode pa zato kad se tijelo raspadne, zajedno s njim nestaje i duše. Time nam prijeti da bi tako dušu zadržao u opojnom stanju mlitavosti. No, takvim uvjeravanjima ne smijemo nasjedati kao da su istinita. Svoju zloću gdjekada pokazuju na ovaj način, a drugom zgodom na drugi način i u tren oka ih nestane.

Poznavao sam nekoga slugu Božjeg koji je živio vrlo kreposno. Dok bi u svojoj ćeliji sjedio, pomno je pratio navaljivanja različitih štetnih misli. Brojio ih je i pamtio redom, koja je bila prva, a koja

druga i koliko je koja od njih trajala. I to je nastojao uočiti kojim su se redom međusobno izmjenjivale i da li su bile brojnije ili manje brojne nego pređašnjega dana. Tako je točno spoznavao Božju milost, svoje kreposti i ustrajnost, a osim toga je upoznavao i neprijateljevo iznemaganje.

89. Potrebno je da se uvijek držimo istoga načina u svojoj borbi. Trgovci danomice ocjenjuju povoljnost pojedinih prigoda za trgovanje. Uvijek sve više nastoje oko povećanja dobitka, a izbjegavali su gubitak. Zato je potrebno da i oni koji se bave trgovinom istinskoga blaga i teže za sve većim dobitkom, mnogo više bdiju i da strahuju pred sudom. Ne smijemo se predati malodušnosti i očajnički sve baciti zbog kojeg prekršaja do kojeg je došlo nehotice. – Ako na okupu imaš devedeset i devet ovaca idi i potraži onu jednu izgubljenu. Zbog jedne izgubljene ne budi malodušan i zbunjen. Uteci se za pomoć Gospodinu. Inače će ti pakleni krvopija đavao otjerati sa sobom cijelo stado. Gospodin je dobrostiv. Psalmist kaže: "Ako (čovjek) i posrne, ne pada, jer ga Gospodin drži za ruku" (Ps 36,24).

XII. POGLAVLJE

Duhovni napredak je ures Kristovih zaručnica

90. Štogod učinimo ili steknemo na ovome svijetu, smatrajmo neznatnim, usporedimo li to s dobrima budućega života. Tako boravimo na zemlji kao da ćemo biti ponovno zatvoreni u majčinu utrobu. Kao što u majčinu zatvoru ne provodimo isti način života kao što ga provodimo ovdje, i ne hranimo se tako izdašnom hranom kao što je

uživamo sad ovdje. Nije nam pristupačno sunčevo svjetlo niti nas obasjava nebeski sjaj. Zato kao što smo u ovim ćelijama lišene mnogo toga čime ovdje obilujemo, tako i obilje na ovome svijetu, gdje se nalazimo, mora biti tako poradi nebeskoga kraljevstva. Već smo trpjele nestašicu hrane kojom se ovdje služimo i zato težimo za nebeskom. Već smo se dosta služile suncem ovoga svijeta pa zato težimo za "Suncem pravde"; Višnji Jeruzalem smatrajmo svojim gradom i majkom, a Boga nazivajmo Ocem. Nastojmo ovdje živjeti umjereno da bismo stekle vječni život.

91. Kao što djeca rastu u majčinoj utrobi, uživajući siromašnu hranu, iz tijesnoga tog zatvora sele se u prostranije boravište, tako i pravednici s trkališta ovoga svijeta prelaze u nebeski život prema onome kako je napisano: "Snaga im raste od časa do časa!" (Ps 83, 8). – Grešnici su slični zamecima koji umiru u majčinoj utrobi. Prelaze iz tame u tamu; dok su, naime, u svijetu, oni su u stvari mrtvi i zatrpani su "balastom" grijeha, lišeni života; nakon smrti prelaze u prostranstvo mračnoga podzemlja u Paklu. – U životu se triput rađamo: najprije u majčinu krilu, kad prelazimo iz zemlje u zemlju; zatim se ponovno rađamo, kad se sa zemlje selimo u nebo; drugi nam je život dan po Božjoj milosnoj darežljivosti, a to se zbiva po božanskoj kupelji krštenja, a to s pravom nazivamo preporodom. Treći nam se napokon život daje po pokori i dobrim djelima. Taj treći način života proživljavamo sada.

92. Potrebno je, kad pristupamo svome pravom Zaručniku da budemo što ljepše urešene. Nek nam kao uzor posluže svadbe koje se slave na svijetu. Ako djevojke ulože toliko napora i potroše toliko novčanih sredstava za kupanje, za pomazivanje, za

mirisne vodice i ostalo te vrsti da bi se što više svidjele mužu, koji se inače lako predobiva, da uskoro s njim započne zajednički bračni život, misle, naime, da će na taj način svojim zaručnicima biti milije i draže, koliko onda više dolikuje da ih mi nadmašimo zanosom srca, mi koje smo se zaručile s nebeskim Zaručnikom. Zato je potrebno da gorljivim kreposnim životom uklanjamo prljavštinu grijeha i da promijenimo tjelesnu odjeću. One kite tijelo ne znam kojim sve cvijećem, a mi nastojmo da nam duša namjesto dragoga kamenja odsijeva krepostima. Zato svoju glavu ovjenčajmo trostrukim vijencem, naime, vijencima vjere, ufanja i ljubavi. Namjesto ogrlica skupocjenih objesimo o vrat onaj plemeniti ures poniznosti, umjesto raskošnim pojasom, opašimo se umjerenošću. Skupocjenu koprenu neka nam nadomjeste pomaganje siromaha i dragovoljno siromaštvo. Neka se nikada na naš stol ne donose propadljivi pladnji, nego kao što kaže Apostol (1 Kor 14, 14). Pazi da ti u pokretu ne bude samo jezik nego i duša. Prihvati što sam rekao, jer često govore usta, dok druge misli navlače srce na sve strane. Treba nastojati oko toga da ne bismo, dolazeći na nebesku svadbu, došle bez svjetiljaka, tj. da ne bismo bile bez kreposti. U protivnom ćemo slučaju omrznuti Zaručniku i podnipošto nas neće pustiti u svadbenu dvoranu prije nego što primi potvrdu i naša djevičanska obećanja. A kakva su to obećanja i kakva potvrda našega Zaručnika? – Budite što manje zabrinute za tijelo, a dušu što više obogatite krepostima. To su točke našeg ugovora što ga sklapamo sa svojim Zaručnikom.

93. Kao što ne možemo najedanput dva kabla napuniti vodom i izvući ih iz zdenca, jer dok se točak okreće, onaj puni kabao se podiže, a onaj

prazni se spušta. Tako stvar stoji i s nama: kad svu svoju brigu usmjerimo prema duši i punimo je dobrim djelima i krepostima, ona se uzdiže željama najviših stvarnosti, a tijelo međutim postaje lagano; dok izvršuje kreposti, ne zaustavlja glavna područja duše. To svjedoči Apostol kad piše: "Koliko se naš vanjski čovjek raspada, unutrašnji se iz dana u dan obnavlja" (2 Kor 4, 16).

XIII. POGLAVLJE

Poticaj posvećenim djevicama

94. Boraviš li u zatvorenosti cenobija, tj. živiš li u zajedničkom dragovoljnom ptičnjaku, nemoj mijenjati mjesta, jer će ti to uvelike biti štetno. Kao i ptici, ako sjedi na jajima pa napusti gnijezdo seleći drugdje, to se isto dešava s djevicom koja nosi na glavi posvećenu koprenu, a događa se to i monahu, kad se seli iz mjesta u mjesto; i djevici i monahu oslabi vjera pa zato duhovno umire i strada.

95. Neka te ne privlači uživanje, neka te ne omamljuje bogatstvo u svijetu otmjenosti kao da u sebi ima neku vrijednost zbog uživanja što ga pruža. Oni doduše mnogo cijene spretna dobavljača smoka, a ti nastoj postovima i siromašnom hranom pobjeđivati svekoliko njihovo preobilje. Pisano je da sita duša gazi med: "Sito grlo prezire med samotok" (Izr. 27, 7). Ne preopterećuj se hranom i ne teži neuredno za vinom!"

96. Neprijatelj ima tri izvora iz kojih proistječe njegova svakolika zloća, jedno slijede za drugim i međusobno se povezuju poput karika u lancu. Uživanje možemo doduše utažiti a požudu je

nemoguće ugasiti. Uživanje se doživljava u tijelu a požuda proistječe iz duha, a bol međutim dolazi iz jednoga i drugoga. Nemoj zato dopustiti da požuda prijeđe u čin, a drugo ćeš lako suzbiti. Dopustiš li da provali ono prvo i da prevagne i ustupi mjesto onome drugom u krugu će se gore dolje međusobno izmjenjivati da se duša ne može nikakvim naporom zaustaviti prema onome kako stoji napisano u Sv. pismu: "Ne daj vodi ni najmanje pukotine!" (Sir 25, 26).

97. Ne pristaje i ne odgovara sve svima. Štošta odgovara vlastitom mišljenju; mnogim je korisno živjeti u cenobiju, tj. u zajedničkoj osamljenosti s drugima, a mnogima je korisno živjeti zasebno u povučenosti. Kao što neke biljke rastu bujnije u vlažnijoj zemlji a druge većma uspijevaju u suhom tlu, tako je i s ljudima: jedni žive sretnije u višim predjelima a drugi u nizinama. Mnogi se tako zadržavaju u gradovima, a pustinju su dotakli samo mislima, a mnogi naprotiv podliježu i u planinama i u pustinjama. Može se dogoditi da netko boravi među velikim mnoštvom ljudi a da u duši živi samotničkim životom, a naprotiv ima i takvih koji provode život u samoći a u svojoj duži doživljavaju veliko mnoštvo.

98. Mnoge su đavlove strelice uperene prema nama. Nije nas mogao slomiti neimaštinom zato će nam za hranu dovesti bogatstvo. Nije nas mogao nadvladati ni svađama ni porugama. Predbacuje nam pohvale i slavu. A nije li na nas navaljivao i pomoću zdravlja? Iskušavao nas je zdravljem. Kad nas nije mogao prevariti ugodnostima, potrudio se da bismo sami sebe oborili velikim naporima. Poslužio se vrlo teškim bolestima da bismo zbog njih postali mlitaviji i da bismo se smutili i s obzirom na vjeru i ljubav prema Bogu. Ako je tijelo izvrgnuto mukama, ako

izgara od vrlo velike vrućice ili ako također skapava od nepodnošljive žeđi. Ako sve to trpiš, kad si u grijesima, sjeti se kazni na drugome svijetu i vječnih muka u paklu, onda nećeš pokazati bezbrižnost s obzirom na sadašnje trpljenje. Budi vesela što te je Gospodin pohodio i uvijek imaj u ustima Psalmistove blagotvorne riječi: "Kaznom teškom kaznio me Gospodin, ali me smrti ne preda" (Ps 117, 18). Slična si željezu, kad u vatri trpljenja proživljavaš svoje duhovno čišćenje od rđe grijeha i grešnosti.

Ako trpiš od kakve bolesti, postat ćeš pravedna; u Božjim ćeš očima postati još većom. Ako si zlato, vatra trpljenja će te još više pročistiti. Ako je tvome tijelu dan sotonin anđeo, koji te udara, kliči, kad vidiš komu si postala slična. Zavrijedila si biti slična Pavlu po časti. Kušana si oštrinom i žestinom, kako kaže Psalmist: "Prođosmo kroz vatru i vodu, a onda si pustio da odahnemo" (Ps 65, 12). Sada već posjeduješ prvo, pa zato očekuj ono drugo. Dok budeš živjela, imaj uvijek u ustima Prorokove riječi: "Ja sam jadnik i bolnik, nek me štiti tvoja pomoć!" (Ps 68, 30). Postat ćeš savršena, budeš li se uvijek držala ovih triju stvari: "U tjeskobi si me izbavio!" (Ps 4, 2). – Na ovim vježbalištima očeličujmo svoje duše; neprestano imajmo neprijatelja pred očima!

99. Ne žalostimo se što zbog slabosti i tjelesnih nedaća nismo sposobni moliti stojeći i što nam glas više nije prikladan za psaliranje. Sve nas je to snašlo da bismo na taj način iskorijenili svoju pohlepu. Postovi su i ležanje na tlu uvedeni poradi odvratnih tjelesnih pohota. Zato, ako ih bolest ukloni, bit će nepotrebni napori koje smo spremni primijeniti. A zašto ih zovem nepotrebnima? Najočitiji znakovi požude su uspavani pomoću bolesti. No, to je naša velika askeza: strpljivo podnositi bolesti, svevišnjem i predobrom Bogu pjevati himne i zahvaljivati mu.

Ako smo lišene očiju, nemojmo to podnositi kao nešto nužno; izgubile smo organe nezasitne pohlepe. Zato unutrašnjim očima duše kao u ogledalu promatrajmo "slavu Božju". Ako li smo oglušile, zahvaljujmo što smo posve izgubile tako tašt sluh. Ako smo kljaste, zato nastojmo da nam unutrašnje ruke budu spremne za boj na život i na smrt s neprijateljem đavlom. Ako ti je bolest zahvatila cijelo tijelo od glave do pete neka tim više dođe do izražaja zdravlje unutrašnjega čovjeka.

100. Kad se život provodi u cenobiju, tj. kad se živi u zajedničkom samotničkom životu, poslušnost pretpostavljajmo askezi, jer nam askeza obećaje očekivanje a poslušnost poniznost. Postoji i svojevrsna proračunana đavlova askeza a slijede je njegovi učenici. Kako ćemo prema tome razlikovati božansku ili kraljevsku askezu od tiranske i đavolske? To će nam prokazati umjerenost. Cjelokupni tvoj život, koliki god je, treba da s obzirom na post bude jednoobrazan, postiti valja poput sviju ostalih, neka to ne bude do četvrtog i petog sata i tijelo se ne smije opteretiti pretjeranim odricanjem sve do posvemašnje malaksalosti, jer ćeš takvim postupkom protivniku olakšati borbu. Tijelo predstavlja naše oružje a duša je vojnik-borac; oboje treba da bude predmetom naše brige ali svako na svoj način. Dok si mlada i zdrava prianjaj uz postove. Starost i nemoć su možda već pred vratima. Dok si u snazi, pripravi poputninu da onda, kad snage popuste i malakšu, imaš čime ćeš se moći okrijepiti i ojačati. Posti razborito i revno, ali pazi da se u tvoje jedrenje ne umiješa "gušterica zvjezdašica"; mislim da nam je to nadahnuo Gospodin, kad je rekao: Budite vješti novčari tj. nastojte pomno raspoznati kraljevsku novčanicu, jer ima i stranih novčanica; iako su i one skovane iz pravoga zlata, ipak se međusobno

razlikuju i prepoznaju po liku koji je u njih utisnut. Zlato u duhovnom pogledu predstavlja postove, umjerenosti i milostinju. – I Grci su, tj. pogani, iskovali svoje tiranske likove, a također i krivovjerci visoko podižu svoje perjanice i u njih mnogo polažu. – Zato je potrebno pomno promotriti njihove novčanice i valja izbjegavati kako njih tako i njihove strane novčanice. Pazi da ne bi, kad među njih dospiješ bez potrebna iskustva, pretrpjela veliku štetu. S pouzdanjem uzmi u ruke Gospodinov križ u kojem se skriva velika duhovna snaga, naime, prava vjera sjedinjena s dobrim djelima.

101. Duhovne sposobnosti valja trošiti razborito. Dok boravimo u cenobiju i provodimo zajednički život, ne smijemo najprije tražiti ono svoje i ne smijemo živjeti prema svojim hirovima, nego treba da živimo i izvršujemo volju svojih poglavarica a to znači: živjeti po vjeri. Same smo se opredijelile za provođenje života u progonstvu, tj. iziđosmo preko granica ovoga svijeta, iz kojeg smo izbačene. Nemojmo se, molim vas, vraćati natrag! Ondje u svijetu bijasmo slavljene, a ovdje doživljavamo prezir; ondje smo u svakom pogledu uživale preobilje svega, a ovdje gladujemo. Ako netko u svijetu načini kakvo zlo ili nekom nanese znatnu štetu, biva bačen u zatvor, a mi se zbog svojih grijeha dragovoljno nalazimo u svojevrsnom zatvoru da bismo po onome što svojevoljno učinismo, izbjegle kaznu u budućem životu.

102. Jesi li započela postiti? Ako jesi, nemoj se poslije tužiti na slabo zdravlje, jer i one koje ne poste doživljavaju iste nevolje. – Jesi li počela činiti dobra djela? Ne obziri se i ako te od toga odvraća neprijatelj, jer ga tvoja ustrajnost razoružava. Koji započnu ploviti, zaista odmah koriste povoljni vjetar, posluže se jedrima i razapnu ih. Ako zatim navali

suprotan vjetar i kojekakve druge nepogode, mornari zbog toga ne napuštaju broda, nego se drže mirno ili se čak bore s divljim valovima i prihvate jedrenje koje im se slučajno ponudi. Potrebno je da i mi, pri navali sotonskog vjetra, podignemo križ mjesto jedra i neustrašivo nastavimo plovidbu.

XIV. POGLAVLJE

SINKLETIKA TEŠKO BOLUJE TRI I PO GODINE, ISTOVREMENO OBUČAVA SVOJE UČENICE.

103. Ovo su bila Sinkletičina najznačajnija i sve hvale kreposti vrlo obilna djela što su se većma očitovala u njezinim neodoljivim primjerima negoli u riječima. Pokazala je i iznijela i mnogo drugih stvari iz kojih su pažljive slušateljice koje su je promatrale crple veliku korist. Učinila je vrlo mnogo dobrih djela da ljudski jezik nije u stanju sve to ispripovijedati.

104. Zlopaki neprijatelj koji uvijek žestoko mrzi svako dobro, teško je podnosio tako brojna dobra djela te je upravo venuo , neprestano smišljajući nove lukavštine kojima bi onemogućio taj izvor dobrih djela. I napokon je ova velikodušna i srčana djevica zahtijevala odlučnu bitku. – Za tu se bitku spremala s tolikom mržnjom na đavla i nije htjela da joj se bolest pojavi na tijelu izvana, nego je ponirala u vlastitu unutrašnjost, i u unutrašnjosti svoga djevičanskoga tijela je širila nemile, nevidljive boli da bi tako bile nepristupačne svima koji su već sasvim oplakali njezino izgubljeno zdravlje.

105. Teškom je bolešću najprije bio zahvaćen jedan od najživotnijih organa, naime pluće. Prva se teška rana ili kaverna postupno proširila i

razmnožila. Bolest je napredovala polagano i neumoljivo; izgledalo je da će joj ubrzo dokrajčiti život. Poput krvoločna krvnika je svoju okrutnost očitovala mnoštvom rana i sporošću vremena. Pošto je postepeno zahvatila cijelo pluće i pošto je bolesnica kroz usta izbacila obilan gnoj i izgubila cijelo pluće, cijelo joj je tijelo zahvatila teška vrućica i poput oštre pile joj je rastakala ostale dijelove tijela.

106. Nalazila se u osamdesetoj godini života, kad joj je đavao nanio i zadao spomenute unutrašnje rane kao što ih je trpio pravedni Job. Služio se, naime, istim bičevima, ali je u Sinkletičinu slučaju skratio vrijeme, zadavajući joj sve teže i teže boli. Job je bolovao trideset i pet godina a Sinkletičino je sveto tijelo neprijatelj mrcvario tri i pol godine; u tom se slavnom mučeništvu sveta djevica odlučno i nepomirljivo suprotstavljala đavlu. – U Joba je bolest počela u vanjskim dijelovima tijela, a u Sinkletike je počela u unutrašnjosti. Zato, kad je zahvaćala unutrašnje organe, uzrokovala je daleko veće i teže boli, kakve su, čini mi se, jedva podnosili najsrčaniji mučenici. Njima je krvoločni zmaj zadavao rane na vanjskim dijelovima tijela, premda se služio mačem, vatrom i drugim mučilima. Ipak sam mišljenja da su te boli bile blaže od kušnji kojima je đavao nasrtao na blaženu Sinkletiku. Unutrašnjost joj je gorjela kao što vatra gori u peći; tu vatru je đavao raspaljivao pomalo i dugo vremena joj je kao nekom pilom komadao cijelo tijelo, pa ćeš uistinu reći da je to bilo ne samo teško nego đavolski okrutno. Kad naime suci, kojima su povjerena kaznena sudišta, žele posebno smišljenim mučenjem kazniti zločince, onda ih usmrćuju polaganom vatrom, a na isti način postupa i neprijateljski krvnik. U Sinkletičinoj je unutrašnjosti

đavao raspirivao vrućicu koja je, rastačući tijelo, dano-noćno podržavala strahovite muke.

107. Dok je hrabra djevica srčano podnosila bolest, nije ni na čas klonula duhom, nego se sve odvažnije oboružavala protiv neprijatelja; nego je one, koji bijahu ranjeni, ozdravljala dobrim naucima, dok ih je izvlačila kao iz lavljih ralja neozlijeđene. Ranjenike je liječila spasonosnim Kristovim balzamom, a druge je sačuvala netaknute. Otkrivajući im neprijateljeve lukave zamke sačuvala ih je slobodne i od grijeha nepovrijeđene.

108. Ova je divna djevica često upozoravala, kako duše, koje su se jednom Bogu posvetile, ne smiju nikada praznovati, ne smiju se prepustiti nebrizi. Neprijatelj, naime, na takve često navaljuje; dok u samoći počivaju, on strahovito rikne i uznemiri ih. Kad im podmjesti nogu i kad se snađe, gleda da li će doskora početi makar samo malo s namigivanjem da ih iznenada zaskoči pomoću onoga što smatra da su ustrajno razmatrale, kako za marljivost neće nikada imati prekid rada. Kao što je nemoguće da okorjeli zločinci nemaju u sebi baš ni mrvice dobra, tako stvar stoji i kad se radi o dobrima. Često je onaj koji je okružen raznovrsnom rugobom zala ipak milosrdan i suosjećajan. Tako i u dobrih često vlada umjerenost, suzdržljivost, naporna askeza, ipak ćeš ih vidjeti kako su gdjekada suzdržljivi i kako su rasijani, kad se radi o tuđem dobrom glasu.

109. Zato ne smijemo podcjenjivati male stvari kao da nam ne mogu nanijeti nikakvu štetu. Kap vode s vremenom izdubi kamen. Zato su najveća dobra dana ljudima po milosti Božjoj, a mala zla se čine da bi se sama po sebi nadvladala. Tko se stoga po milosti suprotstavlja većima, prezire male stvari i bit će osjetljivo kažnjen. Gospodin, naime,

kao pravi otac svojoj dječici, koja žele prohodati, pruža ruku i tako nas oslobađa od svake veće pogibelji, a kad se radi o malim stvarima, pušta nas da se sami bez njegove pomoći krećemo, kao da tako želi pokazati nogama da imaju slobodnu volju. Koga se lako uhvati u malim stvarima, kako će se moći čuvati u velikima?

XV. POGLAVLJE

LIŠENA UPOTREBE GLASA, PODNOSI VELIKE BOLI, POBOŽNO UMIRE.

110. Dok ju je opaki neprijatelj gledao tako hrabru i kako je protiv njega bila tako borbena, teško je to podnosio; i kad je opazio kako je suzbijena njegova tiranija, izmislio je drugi način zloće. Ranio joj je govorni organ, oštetio joj je zvonki glas. Zato se činilo da će djevice koje su je posjećivale biti lišene divnih duhovnih pouka. Iako im je na taj način duh bio lišen toga blagoslovljenoga ploda i sreće, ipak je u još većem obilju pritjecala duhovna korist. – Dok su, naime, očima promatrale djevičino mučeništvo, postajale su srčanije i hrabrije. Rane su njezina tijela bile spasonosan lijek njihovim ranjenim dušama. Istovremeno se moglo vidjeti kako je isti lijek dušu čuvao i liječio, dok su promatrale Sinkletičinu srčanost i strpljivost.

111. Neprijatelj je svom svojom zloćom za sve to pružao prigodu. U početku ju je pritiskao teški kamen, a zatim joj je ubrzo iz gornje čeljusti istisnuo gnoj i usta joj je doduše izobličio, raspadanje se tkiva polako širilo po gornjoj čeljusti

i unaokolo joj je zahvatilo druge dijelove te joj je za četrdeset dana trulež zahvatila usta i lišila je očiju. Za dva mjeseca je lice bilo posve izjedeno; cijelo joj je lice naokolo pocrnilo i prešlo u gnjiloću; iz te se gnjiloće širio težak zadah; tkivo je propadalo na cijelome tijelu, preotela je mah gangrena. Više su trpjele poslužiteljice, rekao bih, nego što je trpjela ona sama. Zato kad već nisu mogle podnositi užasan zadah, većina ih je bila prisiljena da se povuče, a kad je bilo prijeko potrebno da je posluže, zapalile bi dostatan broj zubalja i zatim bi izlazile zbog strahovita mrtvačkog zadaha... Blaženica je, međutim, uzdignuta čela neprestano promatrala neprijatelja – đavla. – Nikada nije dopustila da joj se primaknu muške ruke pa je tako očitovala nesumnjivu srčanost duše. I nije dopuštala ući ni onima koji su to molili i upravo došli da je vide. Isto tako se nije dala nagovoriti da bi se bar zidovi njene bolesničke sobe namazali mirisnim pomastima. Smatrala je to velikim i slavnim da njezin izvanjski čovjek (tj. tijelo) bude pobijeđeno u tako slavnom mučeništvu.

Kad su djevice pozvale jednoga liječnika da vidi i prosudi da li postoji kakva nada s obzirom na ozdravljenje, hrabra je djevica odlično izjavila: “Zašto mi priječite da steknem pobjedničku palmu u tako povoljnoj borbi? Čemu zgrčete orahovu ljusku, a jezgru ne poznate? Čemu strahujete nad onim što je već gotovo, a ne osvrćete se na onoga koji je to učinio?” Na to je liječnik rekao: “Ne kanimo primijeniti nikakva lijeka ni za ozdravljenje ni za ublaženje boli, nego ćemo samo, kako je to uobičajeno, one dijelove tijela, koji su već propali i odumrli, sahraniti da se ne bi ove ovdje nazočne zarazile. Ono što se primjenjuje na već preminule,

to isto ćemo sada i mi učiniti: na rane ćemo staviti smjesu aloja, mire i mirte natopljenu u vinu.” Tada je, ganuta samilošću, pristala da se upotrijebi lijek; i tako je bar donekle ublažen nepodnošljivi zadah.

112. Ta tko se ne bi zgrozio, promatrajući strahovite rane? Komu ne bi bilo korisno promatrati djevičinu strpljivost? Na koga ne bi pobudno djelovao očigledni neprijateljev poraz? Ondje je neprijatelj utisnuo strahovitu ranu gdje se nalazio spasonosni i divni izvor tolikih spasonosnih govora i gdje je okrutnost neprijateljeva divljanja isključila svaku nadu da će joj se ublažiti boli. Kao što je krvoločna zvijer nastojala otjerati sve poslužiteljice i spriječiti usluge posjetilaca, da bi tako pruženi joj plijen sama rastrgala. No, lisica koja se domogla plijena, sama postade plijenom. Dočepavši se kao neke hrane od bolesna tijela i kad je vidio da se bavi ženom, omalovažio ju je. Nije poznavao djevičino muževno srce, nego je samo promatrao bolesne udove. Bijaše kao slijep, jer nije mogao promatrati djevičin tako odvažan duh.

Mučeništvo joj je trajalo tri mjeseca; cijelo se tijelo očuvalo samo uz pomoć Božje milosti. Bolesnica nije uzimala hranu koja bi joj podržavala snagu. Već je tu bila posvemašnja izgladnjelost, a kako bi joj se i mogla pružiti hrana u tolikoj gnjiloći i teškom zadahu! Boli je posvema lišiše sna.

113. I kad se već mogao nazirati kraj života i da je već blizu pobjednička palma, imala je viđenje. U tom je zanosu vidjela mnoštvo anđela i djevica koje su je pozivale da se uspne k njima. Vidjela je i neizrecivo blistavo svjetlo i rajska prostranstva.

Nakon viđenja se činilo kao da je u svojoj unutrašnjosti došla k sebi; nazočnim je djevicama na zapovjedni način stavila na srce da budu srčane

i neka nikada ne budu neborbene i mlitave. Rekla im je ove riječi: “Nakon tri dana ću svući ovo tijelo!” I nije rekla samo to nego je pretkazala i uru svoga preminuća, a kad je ta ura prispjela, preselila se Gospodinu i primila nebesko kraljevstvo kao nagradu za svoje borbe i vjernost.

DODATAK

IZBOR IZ KNJIGE "APOPHTEGMATHA"[8]

Svetičin Životopis što ga je s velikom svetačkom ljubavlju napisao slavni crkveni naučitelj, Atanazije, biskup aleksandrijski, pruža nam autentični svetački lik velike žene koja se smatra "prvakinjom Bogu posvećenih djevica", koja će neopozivo biti uzorom

---

[8] Ovaj izbor iz knjige Apophtegmatha zapravo je dio ovoga Atanazijeva djela "Život sv. Sinkletike", što potvrđuje sam njegov – Autorov tekst.
Evo dokaza:
1. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 79. točki ovog Atanazijeva djela
2. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 57. točki ovog Atanazijeva djela
3. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 64. točki ovog Atanazijeva djela
4. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 60. točki ovog Atanazijeva djela
5. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 100. točki ovog Atanazijeva djela
6. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 102. točki ovog Atanazijeva djela
7. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 95. točki ovog Atanazijeva djela
8. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 30. točki ovog Atanazijeva djela
9. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 28. točki ovog Atanazijeva djela
10. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 26. točki ovog Atanazijeva djela
11. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 98. točki ovog Atanazijeva djela
12. točka ovoga izbora u Apoftegmatima odgovara 99. točki ovog Atanazijeva djela

redovničkoga života sviju onih izabranih duša koje se kako u Istočnoj tako i u Zapadnoj Crkvi Bogu posvećuju u vrlo brojnim Ustanovama Bogu posvećena života. To na svoj način potvrđuje i činjenica da je cijeli niz njezinih misli uvršten u dragocjenu knjigu koja je poznata pod naslovom "Apoftegmata."[9] Ovdje donosimo samo izbor "mudrih izreka" koje iziđoše iz blagoslovljenih usta ovoga nenadomjestivog ogledala Bogu posvećenih djevica sviju dosadašnjih i budućih vremena u životu Kristove Crkve.

Misli što slijede, Svetičin će životopis što vam ga pružamo, i njezin evanđeoski lik učiniti još plastičnijim i uvjerljivijim.

1. Jednom je zgodom Majka Sinkletika izrekla ovu značajnu misao: "Vrlo je opasno, kad netko želi druge poučavati, ako prije toga nije provodio djelatni život. Ako bi netko u svoju već ruševnu i trošnu kuću primao goste i ako bi se ona srušila pa gosti zadobili tjelesne povrede, bilo bi to slično onima koji nisu najprije izgradili sebe pa upropašćuju one koji im se pridružuju i koji se povjeravaju njihovu vodstvu. Takvi svojim riječima pozivlju druge na spasenje, a grešnošću svoga života onima koji im se povjeravaju nanose nepravdu."

2. Govoreći jednom zgodom o poniznosti, Majka Sinkletika je rekla: "Kao što je nemoguće izgraditi brod bez čavla, tako ne može čovjek biti blažen bez poniznosti."

3. Kad je Majka Sinkletika jedanput govorila o srdžbi, prema toj slabosti je zauzela odlučan stav i ovako ga oblikovala: "Dobro je nikada se ne srditi. No, to se ipak događa, zato nemoj sebi dopustiti u

[9] Zbirka mudrih izreka egip. pustinjskih Otaca

danu ni pedlja svoga bića da tobom prevlada ta strast. Sjeti se evanđeoske riječi: 'Nek sunce ne zađe nad vašom srdžbom!' (Ef 4, 26). Inače bi se moglo dogoditi da u srdžbi ustraješ upravo do sunčeva zalaska, dok se tvoj život ne približi svome svršetku. – Zašto mrziš čovjeka koji te uvrijedio? Ta nije on sam koji čini nepravdu, nego je tu uvijek i đavao. Mrzi bolest, a nemoj mrziti bolesnika!"

4. Majka Sinkletika je, govoreći o stjecanju pojedinih kreposti, svoj stav izrazila riječima: "Oni koji idu k Bogu, u početku se moraju odlučno boriti i imaju mnogo teškoća. A nakon toga uslijedi neizreciva radost. Kao što naime oni koji hoće negdje vani na otvorenom naložiti vatru, najprije moraju podnijeti neugodnosti dima koji im izaziva suze te moraju "plakati" i na taj način postižu ono što žele, jer Sv. pismo kaže: 'Naš Bog je vatra koja uništava' (Heb 12, 29). Tako moramo i mi u sebi raspirivati božansku vatru sa suzama i naporom."

5. Kad je Majka Sinkletika jednoć svoje slušateljice poticala da nastoje provoditi uravnoteženu askezu, poslužila se ovim objašnjenjem: " Postoji i pretjerana askeza, ali ona dolazi od neprijatelja – đavla. Nju provode i njegovi učenici. Kako se, dakle, razlikuje božanska, kraljevska askeza, od tiranske, đavolske? Očito je da se prepoznaje prema mjeri. Potrebno je da kroz sve vrijeme držiš određenu mjeru. Nemoj postiti četiri ili pet dana u tjednu i nemoj se u ostale dane preopterećivati prevelikom količinom hrane. Neumjerenost je na svim područjima opasna. Posti, dok si zdrava i mlada. Dolazi, međutim, starost sa svojim tegobama i slabostima. Prikupi sebi što više duhovne hrane da bi tako mogla mirno počivati, kad iznemogneš."

6. Među djevicama se zapodjeo razgovor o postu i o čuvanju zdravlja. Majka Sinkletika je svoj stav izrekla riječima: "Ako postiš, nemoj se tada čuvati bolesti, jer i oni koji ne poste često upadaju u iste bolesti. Ako si započela neko dobro djelo, ne dopusti da te neprijatelj od njega odvrati svojim zlostavljanjem. Porazit će ga tvoja strpljivost. Oni koji se odluče na plovidbu morem, redovito najprije imaju povoljan vjetar, a nakon toga, kad razapnu jedra i namjere se na suprotan vjetar, zbog toga ne rasterećuju svoj brod. Radije se odluče za kratkotrajno mirovanje i bore se s olujom, a nakon toga nastavljaju plovidbu. Tako moramo postupati i mi: ako nas iznenadi suprotan vjetar, uzdići ćemo Kristov križ poput jedara i plovidbu ćemo nastaviti do kraja."

7. Majka Sinkletika je zauzela odlučan stav prema svjetovnom načinu života i to je izrazila riječima: "Neka raskoš svjetovnih ljudi za tebe ne bude nikakav izazov kao da je to nešto vrlo vrijedno, a pri tom se radi samo o uživanju. – Svjetovnjaci uvelike cijene kuharsko umijeće, a ti ćeš postom i jednostavnom prehranom nadvladati njihovu prehranu. U Sv. pismu stoji: "Duša u preobilju prigovara medenom saću (usp. Mud 27, 7), a ti se ne nasićuj kruhom i ne čezni za vinom!"

8. Kad je netko upitao blaženu Sinkletiku da li neimaština predstavlja savršeno dobro, ona je odgovorila: "Posve je savršena za one koji je mogu podnositi. Ti koji je mogu podnositi, imaju doduše s obzirom na tijelo teškoća, ali im duša posjeduje mir. Kao što grube i čvrsto satkane haljine prigodom pranja treba gaziti nogama i treba ih razvlačiti, tako i jaka duša po dragovoljnom siromaštvu postaje sposobna za još veće napore."

9. Majka Sinkletika objašnjava evanđeosku misao: "Pisano je: 'Budite mudri kao zmije, a jednostavni kao golubovi!' Pod onim kako treba da postanemo poput zmija, misli se to da nam navaljivanja i đavolske metode ne smiju ostati nepoznate. Slično se najlakše prepoznaje po sličnome. Jednostavnost golubova označuje čistoću djelovanja."

10. Vrlo je značajna pouka majke Sinkletike sadržana u riječima: "Što veći napredak pokazuju natjecatelji to snažniji moraju u igri biti protivnici."

11. Vrlo korisna pouka majke Sinkletike sadržana je u ovim njezinim riječima: "Đavolske su zasjede mnogostruke. Ne mogne li neprijatelj dušu zavesti siromaštvom, pribavi joj bogatstvo da mu posluži kao mamac ili meka. Ne uspije li prezirom i sramotom, obaspe dušu pohvalom i čašću. Ako treba da po zdravlju doživi neuspjeh, tijelo učini bolesnim. Ne mogne li prevariti pomoću uživanja, pokuša preokret postići nehotičnim naporima. Bude li mu dopušteno, posluži se teškim bolestima da bi kod onih koji postanu malodušni zamaglio ljubav Božju. U tom slučaju muči tijelo strahovitim groznicama i opterećuje ga nepodnošljivom žeđu. Budeš lit to morala izdržati kao grešnica, sjeti se tada kazne koja dolazi i vječnog ognja i muka što će ih dosuditi Sudac pa zbog sadašnjosti nemoj zdvajati. Raduj se što te je Bog iskušao i neka ti budu na jeziku one milozvučne riječi: "Kaznom teškom kaznio me Gospodin, ali me smrti ne preda" (Ps 118, 18). – Bio si poput željeza, ali je vatra spalila rđu; snađe li te bolest kao pravednika, sve ćeš više i više napredovati. U tu svrhu ti je dan anđeo za tijelo. (Usp. 2 Kor 12, 7). Raduj se! Gle, komu si postao sličan! Postao si dostojan da budeš dionikom sudbine sv. Pavla. Budeš li kušana žegom,

i mučena hladnoćom, onda će ti reći Pismo: Prošli smo kroz oganj i vodu, a onda si pustio da odahnemo" (Ps 66, 12). Ako si postigla prvo, očekuj drugo! Ako izvršuješ krepost, glasno zazovi Sveca koji kaže: "Jadan sam i bolan" (Ps 69, 30). Po toj dvostrukoj nevolji postaješ savršena, jer on kaže: "U nevolji si mi proširio prostor" (Ps 4, 2). U takvim nam kušnjama oblikuje duše, jer pred očima gledamo neprijatelja.

12. Majka Sinkletika je nekom drugom zgodom rekla ove riječi: "Ako smo opterećeni slabostima, ne smijemo se zabrinjavati što zbog bolesti i tjelesnih teškoća nećemo moći moliti psalme. Sve nas je to prekrilo poradi čišćenja od naših strasti. Ako nas je bolest već posve iscrpla, ne smijemo zbog toga biti zabrinuti. Ta to je velika trapnja: "Hrabro treba podnositi bolesti i Bogu upravljati pjesme zahvalnice!"

ŽIVOTOPIS SV. TEKLE, DJEVICE I MUČENICE

Danas sv. Tekla, djevica i mučenica, ni izdaleka nije onako poznata i popularna kao što je bila u najstarijim kršćanskim vremenima. Tako se njome zanosila i sv. Sinkletika.

Da je čitatelji što bolje upoznaju, donosimo njezin životopis iz hrvatskoga klasičnog hagiografskog veledjela što ga je napisao kajkavskim narječjem o. Hilarion Gasparotti, Reda sv. Pavla, prvog pustinjaka, pod naslovom "Cvet sveteh aliti življenje i čini svetaca..." Tiskano u Beču 1760.

Sveta Tekla djevica rođena je u gradu Ikoniju, u Ciliciji. Bila je poganka, vrlo lijepa izgleda, pa ju je tako majka uspjela vrlo brzo zaručiti s mladićem koji isto tako bijaše poganin, a ime mu je bilo Tamir. No, kad je sv. Pavao Apostol iz Antiohije došao u Ikonij i kad se nastanio u kući Teklina rođaka Onezifora i ondje propovijedao o putu kreposti i o vječnom spasenju, Tekla se, slušajući sv. Pavla kroz prozor svoje kuće, toliko zanijela njegovim naučavanjem da je otišla slušati ga u susjedovu kuću (usp. 1 Kor 7, 34). – Djevica koja pripada Gospodinu, razmatra Gospodinove misli i postade sveta dušom i tijelom a evanđeoski tumač u njezinu srcu duboko zasadi ljubav i želju prema djevičanstvu

i ona ga prikaže Bogu; odluči odbaciti sva zemaljska dobra i da će što prije prigrliti vjeru Kristovu. Za ovu je kćerinu svetu odluku doznala i njezina majka imenom Teokla koja bijaše opasnija od životinje. Kćerinu zaručniku nije samo otkrila tajnu o njezinu djevičanstvu, nego ju je, što više, kao kršćanku tužila sucu i da, pošto je odbila valjana zaručnika, namjerava štovati nove bogove. A tko bi se usudio samim roditeljima otkriti vlastitu nakanu? – Sudac je uhićenu Teklu dao dovesti k sebi. Naredio je da se naloži velika vatra i, da bi zastrašio druge djevojke, dade je baciti u vatru. Sveta se djevica nije prestrašila ove okrutne odredbe, nego je, čvrsta u vjeri, veselo skočila u vatru. I gle čuda Božje milosti! U taj su čas nebo zastrli tmasti oblaci, uz grmljavinu se spustio jak pljusak koji ugasi lomaču. I tako je raspršeno ono svekoliko mnoštvo koje se sabralo naokolo lomače. Tako djevica osta neozlijeđena, netaknuta i slobodna. Nije joj nijedna vlas pala s glave, ni haljina joj se nije zapalila. Odatle je Tekla otišla u Oneziferovu kuća, gdje je našla sv. Pavla i druge kršćane. Oni odmah za Teklu prionuše moliti. Svi se obradovaše doživljenom čudu. Zato su odmah od "apostola naroda" primili sv. krštenje, a ostalima upriličiše potrebitu pouku o kršćanskoj vjeri.

Od onog se vremena sv. djevica sasvim predala činima sv. pokore, bdjenja, postovima i svetoj molitvi. – Zato je ponovno optužena zbog postojanosti u vjeri i što je odbacila i razvrgla zaruke. Predana je u ruke sucu, a to je učinio i doveo je k sucu neki čovjek imenom Aleksandar. Kad mu nije pošlo za rukom nagovoriti je da bi pristala na brak i da bi odbacila idole, određeno je da u Antiohiji bude bačena za hranu krvoločnoj zvjeradi.

Dopremiše je u spomenuti grad i do određenoga je vremena predadoše nekoj gospođi imenom Trifoni. Određenog su dana Teklu doveli u gledalište da na nju puste krvoločne lavove, koji izmučeni bijesom i gladovanjem poput onih kod proroka Danijela polijegaše do djevičinih nogu i lavovi joj počeše lizati noge. Kad je poslije napustiše, slično se poniješe i medvjedi. Tako poganima pružiše primjer blagosti koju oni izgubiše.

Krvožedni sudac je po tolikom čudu spoznao veliku moć svemogućega Boga, koji je branio svoju zaručnicu. Strahujući od nijeme zvijeri, naredio je da sv. djevicu bace u jamu punu zmija otrovnica da bi tako skončala. Sv. Tekla je naime pala u jamu i u njoj ostala punih devet dana. Kad al' najednom u jamu se spusti ognjeni oblak, potamani sve zmije i što god u njoj bijaše otrovno, a nju sačuva netaknutu i nepovrijeđenu. Kad suca ni treće čudo nije ukrotilo, on izmisli novu muku. Svetu djevicu svezanu preda da je stave između dva vrlo razdražena opasna bika, a da ih još više razbjesne, svežu je bikovskim bičevima. No, Gospodin Bog ju je i tada sačuvao i obranio te je sveta prvomučenica ostala neozlijeđena.

Svekoliko mnoštvo koje je pratilo i promatralo tolika čudesa, a naročito plemenita gospođa Trifona, odmah poče klicati i slaviti Boga, kojem se Tekla moli, da joj je darovao toliku snagu. Zbog svega toga je suca obuzeo tolik strah da se protiv njega ne bi uzbunio i podigao sav narod pa je sv. Teklu odmah pustio na slobodu da ode kamo hoće. – Ona se svratila u kuću spomenute gospođe Trifone, koju je s cijelom njezinom družinom privela na pravu kršćansku vjeru. Odatle je otišla u Seleuciju, gdje je proživjela još mnogo godina, pružajući divan primjer svetosti, dobrote u kreposti.

U ono je vrijeme još živjela presveta Majka Božja Marija, koja je više puta sv. Tekli pisala pisma. Sv. Tekla je također pohodila bl. Djevicu Mariju i dugo vremena ju je posluživala. O, kolike li sreće! Provodeći ovako visoku starost, bogata zaslugama, na jednom je brdu, zajedno s Trifonom i Gospom, do 90. godine starosti služila svome Bogu u molitvi i razmatranju. Tu je napokon nakon bezbrojnih pobjeda i borba s ovoga svijeta otišla u divno nebo, gdje okrunjena u vječnom djevičanstvu i vijencima trpljenja uživa slast, ljepotu, ugodnost na vijeke. Preminula je u Seleuciji 23. rujna.

***

Izvor kojim se služio naš hagiograf ima apokrifni karakter; nedostaje mu autentičnost i povijesna objektivnost. Svoj izvještaj završava ovako: "Skoro svi sveti Oci i crkveni naučitelji spominju sv. Teklu i uzvisuju je!"

UZ ATANAZIJEVO DJELO: "ŽIVOT SV. SINKLETIKE"

Čudesno je to da je ovo dragocjeno djelo sv. Atanazija, aleksandrijskog biskupa i crkvenog naučitelja (295. - 373.), koje bijaše izgubljeno, kako to svjedoči Nicefor, sačuvano i pronađeno u *Eskorijalu*, kraljevskoj riznici – samostanu španjolskih kraljeva. Sam stil odaje svoga autora – velikog Atanazija; svaki njegov navod i misao očituju čvrstoću, krepkost, izgrađenost, prosvijetljenost i borbenost. Stil mu je zgusnut, zreo, pregledan, jedinstven i jednostavan; odrješit, borben, snažan; *sugestivan* i *plastičan, slikovit – metaforičan*. U djelu očituje savršeni red u izlaganju, pouke su mu skladno komponirane, a svaki svoj navod potkrepljuje citatima iz Svetog pisma.

Zbori o Sinkletici, djevici – prvakinji Bogu posvećenih duša, učenici sv. Tekle, koja se na Pavlovo propovijedanje s poganstva obratila Bogu i Kristu posve posvetila; o Sinkletici, koja je svojim kreposnim životom privukla k sebi – Bogu mnoge djevice, odgajajući ih svojim primjerom i spasonosnim poukama, i zboreći im o Božjim uzvišenim djelima.

Atanazije spominje da piše o njoj prema sačuvanim tragovima, prema onome što je saznao od suvremenika i što je izravno mogao crpsti iz poznatih činjenica.

Jasno je i razumljivo da je Atanazije koristio okvir njena života i njenih poduka, koje su vjerojatno bile skromne i jednostavne, iskoristio ih i proširio za svoje *samostalno* djelo; za svoje misli, izlaganja – tumačenja, poduke. Iz svakog je navoda jasno da on to govori, opominje, kori sa svom smjelošću, snagom, odrješitošću i blagošću, nastupajući s autoritetom učitelja i poznavatelja duhovnoga života, posebno života monaha – pustinjaka, te uz poduke djevicama – monahinjama upravlja i njima spasonosne riječi. – Svaki put kad je odlazio u progonstvo, ili bježao pred svojim neprijateljima – otpadnicima od prave vjere, nalazio je utočište kod *monaha i egipatskih pustinjskih Otaca*. Ta na *Nicejskom* saboru obranio je protiv Arija i njegovih pristaša – Kristovo božanstvo i čovještvo, dokazujući da je po *hipostatskoj uniji Krist pravi Bog i pravi čovjek*. Jer ako Krist nije pravi Bog, a ujedno i pravi čovjek, zaludu naše spasenje; ne bismo bili otkupljeni. Jer dok je Krist u svojoj ljudskoj naravi trpio, patio i umro, po svojoj božanskoj dimenziji njegova je patnja imala cijenu neizmjernosti. – I dok je Atanazije, već kao mladić, boravio u pustinji i bio učenik sv. Antuna Pustinjaka, o kojemu je kasnije napisao prvi životopis, za vrijeme svojih progonstava (a bilo ih je pet) dugo je kod monaha boravio te je dobro poznavao njihov život, pogibelji, napasti.

I dok se u početku svoga djela Atanazije uglavnom drži sv. "amme" – majke Sinkletike, navodeći da to ona zbori, dotle je sve samostalniji u svome izlaganju, kako je to očito od 5. poglavlja.

Uzdiže njezin lik, ističući napredak u krepostima, naglašavajući da je sve pretjecala u askezi – pobožnošću i pouzdanjem u Boga.

Poput vješta psihologa analizira njena svojstva, vrline – kreposti, a na duhovnu korist drugih. Iznosi

stanja duše kroz lik i divne metafore. – Kao vješt kormilar, iskusan u borbama s valovljem na oceanu, tako se i Atanazije, dobar poznavatelj duhovnoga života, sukobljava sa svim preprekama-neprijateljem duše, pomažući joj oko pobjede, učvršćujući unutarnji život, da bi izbjegla mnoge opasnosti i održala se u "dan kobni".

Obara i pobija mnoge zablude, kojih bijaše u njegovo vrijeme mnogo, jer se sukobljavao s mnogim krivovjercima: arijevcima, melicijevcima, gnosticima, stoicima, neoplatonistima i dr. Ta Aleksandrija – Egipat bijaše u to vrijeme središte mnogih sukoba – vjerskih i intelektualnih. Atanazije i u ovome svome djelu šiba zablude, otpadnike, upropastitelje drugih duša, kako je to jasno u XI. poglavlju.

U svojim podukama, a djelo je upravljeno kako djevicama – monahinjama tako i monasima, Atanazije – preko Sinkletike – podučava o krepostima: poniznosti, čistoći, siromaštvu, posluhu – ljubavi. Kreposti su potrebne za ljepotu duše, za božanski život – pobožanstvenjenje, tj. za sjedinjenje s Bogom. Kreposti pak nema bez kušnji, koje su poput valjka, koje tkaninu gnječi, da je uljepša. "One koje su slabijega duha doživljavaju protivno: kad naime osjete i najmanju povredu, osjećaju se umornima i postaju malodušne, raspadaju se poput napola istrošene starudije, jer nisu podnijele teret valjka kreposti i duhovnoga života. Premda je ista valjaočeva vještina u izradi obiju tkanina, učinak je ipak različit. Jedne se razdiru i propadaju, a one druge blistaju i obnavljaju se[10].

Shvatljivo je da nam kroz riječi majke Sinkletike sam Autor zbori, iskoristivši okvir njena života, kako

---

[10] Sv. Atanazije: "Život sv. Sinkletike", V, 30 – "Symposion" knj. 78., Split 2001. str. 29.

bi – skrivajući "sebe" – mogao slobodnije, smjelije i odrješitije govoriti monahinjama i monasima o njihovim obvezama i posvećenu životu.

Odajemo priznanje i pok. O. Damjanu Damjanoviću za ovaj njegov izvrsni prijevod, koji tako odgovara duhu našega jezika da se i ne osjeća da je djelo pisano na drugom nekom jeziku. (Često sam ga i dugotrajno poticala da prijevod dovrši). Iako on u Dodatku – izboru iz Apothegmatha – Mudrih izreka spominje da su one izišle iz Sinkletičinih usta, jasno je da su navodi u njima Atanazijevo djelo, jer su sve one sadržane u njemu, kako sam to pokazala uspoređujući točku po točku iz istih Mudrih izreka sa točkama u Azanazijevu djelu. (Vidi moju bilješku na str. 79).

Godine 1988. objavljeno je (ćirilicom) djelo "Žitija svetih devojaka"[11] (koja su izbor iz "Žitija Svetih") – Oca Justina i u istome životopis sv. Sinkletike. To je skraćena verzija ovoga Atanazijeva djela, jer skoro doslovno spominje navode koji su sadržani u Atanazijevu djelu – kako iz opisa Sinkletičina života tako i njezine teške bolesti i smrti, a i iz samog uvoda jasno je da to piše netko drugi (a to je Atanazije), čije se ime ne spominje, navodeći koji su ga motivi potakli da napiše ovo djelo, i ti navodi odgovaraju 3. točki Autorova – Atanazijeva Predgovora.

Ta spomenuta kraća verzija tj. izbor iz "Žitija Svetih" kao i Apothegmatha vjerojatno je priređena i korištena već za Atanazijeva života i njegova boravka u pustinji, u kojoj je dugo boravio (za 3. progonstva punih 6 godina, a za 4. godinu dana), a za poduku mnogih monaha i monahinja. Kao što

[11] Otac Justin: "Žitija svetih Devojaka=, izd. Manastira Hilandar – Beograd, 1988., str. 17. - 36.

su i naši duhovnici za našu redovničku – monašku zajednicu priređivali životopise svetaca i svake nam ih nedjelje (u popodnevnim satima) predavali – kroz jedan akademski sat, ne spominjujući izvornik, te bi pregled – životopis jednog sveca odgovarao po trajanju i volumenu ovim spomenutim spisima.

A upravo Mudre izreke egipatskih Otaca, tj. ovaj izbor iz Apothegmatha, koje potječu iz IV. st., najbolje dokazuju da su one Atanazijevo djelo, jer je on u to vrijeme boravio u pustinji među monasima egipatskih pustara, koji su se skupa s njime odupirali arijanskoj herezi. Utvrđeno je da je on svoj životopis sv. Antuna razaslavao monasima. A sam stil ovoga djela, posebno bogatstvo metafora, očituju veliko Autorovo umijeće, što se može pripisati samo Atanaziju, koji itekako bijaše izobražen u helenističkoj kulturi, poznavanju klasike i grčke filozofije. – Evo još nekoliko njegovih misli zaogrnutih u metafore:

"Kao što je nemoguće sagraditi brod bez čavala, tako je nemoguće postići spasenje bez poniznosti"[12].

Uzimajući kategorički u obranu bližnjega navodi: "Čemu da mrziš čovjeka koji ti bijaše dosadan? Nije ti nepravdu nanio on nego đavao"[13].

Uza svu svoju borbenost, koja mu bijaše potrebna za obranu sv. vjere i kršćanskih dogmi, on bijaše plemenit i blag; jedan od najvećih duhova staroga vijeka, koji je – s ostalima velikanima patristike – uključio kršćansku misao – ideju, duhovnu književnost u tokove kulture grčko – rimskoga svijeta i prenio je budućim naraštajima – sve do naših dana.

S. Marija od Presvetog Srca,
urednik

[12] Sv. Atanazije, nav. dj. VIII, 56, str. 43.
[13] Isto, IX, 64, str. 47.

KAZALO

PREVODITELJEV PREDGOVOR 5
PREDGOVOR 11
I. POGLAVLJE 13
Podrijetlo i mladost 13
II. POGLAVLJE 16
Dičan Početak Bogu posvećena života 16
III. POGLAVLJE 21
Sinkletika poučava djevice 21
IV. POGLAVLJE 25
Druge upute za čuvanje čistoće 25
V. POGLAVLJE 28
Blagodati dragovoljna siromaštva 28
VI. POGLAVLJE 32
Uspoređuje se monastički način života sa svjetovnjačkim 32
VII. POGLAVLJE 36
Izbjegavati treba zasjede zloduha 36
VIII. POGLAVLJE 38
Kako treba liječiti umišljenost, nadutost i malodušnost 38
IX. POGLAVLJE 45
Sinkletika opominje kako treba izbjegavati srdžbu, ogovaranje i mržnju 45

X. POGLAVLJE 51
O DUHOVNOJ I TJELESNOJ MILOSTINJI TE O PROVOĐENJU BOGOLJUBNOG ŽIVOTA 51
XI. POGLAVLJE 56
POBIJAJU SE PRAZNOVJERNA BAŠTINJENA MIŠLJENJA 56
XII. POGLAVLJE 62
DUHOVNI NAPREDAK JE URES KRISTOVIH ZARUČNICA . 62
XIII. POGLAVLJE 65
POTICAJ POSVEĆENIM DJEVICAMA 65
XIV. POGLAVLJE 70
SINKLETIKA TEŠKO BOLUJE TRI I PO GODINE, ISTOVREMENO OBUČAVA SVOJE UČENICE. 70
XV. POGLAVLJE 73
LIŠENA UPOTREBE GLASA, PODNOSI VELIKE BOLI, POBOŽNO UMIRE. 73
DODATAK 77
IZBOR IZ KNJIGE "APOPHTEGMATHA" 79
ŽIVOTOPIS SV. TEKLE, DJEVICE I MUČENICE ... 85
S. MARIJA: UZ ATANAZIJEVO DJELO: "ŽIVOT SV. SINKLETIKE" 89

SYMPOSION

Biblioteka asketsko mističnih djela:
Urednik: S. Marija od Presv. Srca

1) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 1., 2. i 3. izd.;
2) S. Marija od Presv. Srca: BOG JE LJUBAV 1. i 2. izd.;
3) Sv. Ivan od Križa: TAMNA NOĆ 1., 2. i 3. izd.;
4) Sv. Ivan od Križa: ŽIVI PLAMEN LJUBAVI 1. i 2. izd.;
5) Sv. Ivan od Križa: DUHOVNI SPJEV 1. i 2. izd.;
6) Sv. Ivan od Križa: KRAĆI SPISI 1. i 2. izd.;
7) Sv. Ivan od Križa: USPON NA GORU KARMEL 1. i 2. izd.;
8) Thomas Merton: NOVE SJEMENKE KONTEMPLACIJE 1., 2. i 3. izd.;
9) Thomas Merton: NITKO NIJE OTOK 1. i 2. izd.;
10) Toma Čelanski: ŽIVOTOPIS SV. KLARE i njezini spisi 1., 2. i 3. izd.;
11) S. Marija od Presv. Srca: MAGNIFICAT
12) Sv. Ljudevit Marija Grignion Montfortski: SABRANA DJELA
13) Sv. Bonaventura: PISMO SESTRAMA O SAVRŠENOM ŽIVOTU
14) S.M. Anđela Sorazu: ČAROBNOST MISTIČNOG ŽIVOTA
15) ŽIVOTVORNI DRAGULJ duhovnog života (O otajstvu Euharistije)
16) Sv. Toma Akvinski: STOŽERI KRŠĆANSKE VJERE
17) S. Marija od Presv. Srca: ALVERNIJA
18) Bl. Anđela Folinjska: KNJIGA ISKUSTVA PRAVIH VJERNIKA
19) Sv. Grgur iz Nise: SPIS O DJEVIČANSTVU
20) S. Marija od Presv. Srca: FRANJINA LJUBAV NA KRIŽU (MISTIČNI SJAJ SVJETLA) 1. i 2. izd.;
21) S. Marija od Presv. Srca: MORE SJAJA
22) Jeronim Jaegen: MISTIČNI ŽIVOT MILOSTI
23) Sv. Bernard: O MARIJI
24) Dr. Gerda Walther: FENOMENOLOGIJA MISTIKE
25) S. Marija od Presv. Srca: DAR ŽIVOTA
26) Dr. Klara Fietz: DUHOVNI DNEVNIK;
27) S. Marija od Anđela Sorazu: DUHOVNI ŽIVOT
28) Origen: POČELA
29) Sv. Bonaventura: TRI PUTA
30) GLE OVO SRCE
31) Ch. de Foucauld: PISMA I ZAPISI
32) S. Marija od Presv. Srca: AVE MARIA
33) S. Marija od Presv. Srca: TORNJU BJELOKOSNI
34) S. Marija od Presv. Srca: MARIJA MAJKA LJUBAVI
35) Sv. Katarina Sijenska: DIJALOG BOŽANSKE PROVIDNOSTI
36) S. Marija od Presv. Srca: U SVETIŠTU DUŠE
37) O. Lorenzo Sales: VELIKA LJUBAV BOGU POSVEĆENIH DUŠA
38) SPISI SV. FRANJE I SV. KLARE, Asižana 1., 2. i 3. izd.;
39) S. Marija od Presv. Srca: O OTKUPLJENJU I BOŽANSKOM ŽIVOTU
40) René Laurentin: S MARIJOM U DOŠAŠĆU PREMA TREĆEM TISUĆLJEĆU
41) Sv. Margareta M. Alacoque: AUTOBIOGRAFIJA
42) Jaroslav Nemec: SV. JANJA PRAŠKA
43) Sv. Teodor Studit: PISMA MONAHINJAMA
44) Piero Bargellini: CVJETIĆI SV. KLARE
45) Sv. FRANJO SVOJIM KĆERIMA (Oporuka)
46) Bl. Rajmund iz Kapue: ŽIVOT SV. KATARINE SIJENSKE
47) S. Marija od Presv. Srca: PUT LJUBAVI (Križni Put)
48) S. Marija od Presv. Srca: MOLITVE SRCA

49) S. Marija od Presv. Srca: LJUBAV ZBOG LJUBAVI
50) S. Marija od Presv. Srca: ODSJAJ VJEČNE LJUBAVI
51) S. Marija od Presv. Srca: OVDJE JE SVA POVIJEST MOJA
52) S. Marija od Presv. Srca: DOSEGNUH SVOJ SJAJ
53) ŽEĐ ZA RASPETIM Pismo pape Ivana Pavla II. Klarisama
54) Sv. Bonaventura: STABLO ŽIVOTA
55) S. Marija od Presv. Srca: MISTIČNA ZARUČNICA UTJELOVLJENE LJUBAVI
56) S. Marija od Presv. Srca: KROZ SMRTNU MUKU (Getsemanska ura)
57) O. Marijan Kovač: U OZRAČJU SVETE KLARE
58) Edoardo Luini: SV. ANTUN PADOVANSKI
59) Marijan Dominik Kovač: SV. ANTUN PADOVANSKI
60) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 3. prošireno izd.;
61) Prof. Ivo Grgurev: SVEMIRSKI MIRISI
62) Bl. Baptista Varano: DUHOVNI ŽIVOT
63) Marijan Dominik Kovač: TRI SLAVNE KLARISE
64) Sv. Toma More: KRISTOVA ŽALOST
65) Sv. Katarina Sijenska: PISMA
66) S. Marija od Presv. Srca: U SJAJU DUHA
67) S. Agneza od Presv. Euharistije: BOŽANSKA LJUBAV
68) Divo Barsotti, svećenik: OVO JE MOJA OPORUKA
69) S. Marija od Presv. Srca: MISTIČNE RUŽE
70) Marijan Dominik Kovač: SV. ELIZABETA TIRINŠKA
71) S. Marija od Presv. Srca: MOJ BIJELI DAN
72) Lorenzo Sales: SRCE ISUSOVO GOVORI SVIJETU
73) Thomas Merton: ŽIVOT U BOGU
74) Ferdinand Holböck: BOŽJA SVJETLOST SJEVERA
75) Sv. Katarina Sijenska: MOLITVE I VAPAJI TROJSTVENOME BIĆU
76) Divo Barsotti: MAJKA MEĐU NAMA
77) S. Veronika Giuliani: DNEVNIK (ISKUSTVO I MISTIČNA NAUKA) 1. svezak
77) S. Veronika Giuliani: DNEVNIK (ISKUSTVO I MISTIČNA NAUKA) 2. svezak
78) Sv Atanazije: ŽIVOT SV. SINKLETIKE

POSEBNA IZDANJA

S. Marija od Presv. Srca: SAMOSTAN SVETE KLARE monografija
S. Marija: APOKALIPSA poema
S. Marija: OTKUPITELJEVA LJUBAV
S. Marija od Presv. Srca: MOJ VJEČNI IZVOR
SYMPOSION Samostan sv. Klare, Split - monografija - katalog
S. Marija od Presv. Srca: ZNAK VJEČNOSTI - dramski radovi
S. Marija od Presv. Srca: BOG PREBIVA MEĐU NAMA - recitali
S. Marija od Presv. Srca: SVETA ŽRTVA
S. Marija od Presv. Srca: HRVATSKA, ZEMLJO MOJA

ISBN 953-6261-48-0